

כב אמר הכוזרי כן הוא, והיה הספק הראשון סר ממני אם יש לאנשי חודו מלך
אם לא, והייתי אז מאמין שמלכותו דבריו נוגעים אלי :

כג אמר החבר ואם ישאלך השואל עליו במה תתאר אותו :
כד אמר הכוזרי בתארים אשר התבררו אצלי, ואחבר אליהם אשר היו ספק אצלי
והתבררו כאלה האחרונים :

כה אמר החבר על הדרך הזה השיבותיך כאשר שאלתני. וכן פתח משה לדבר
עם פרעה כשאמר לו אלהי העברים שלחני אליך, ר"ל אלהי אברהם
יצחק ויעקב מפני שהיה דברם מפורסם אצל האומות כי התחבר אליהם דבר
האלהים והנהיג אותם ועשה להם נפלאות, ולא אמר אלהי השמים והארץ שלחני
אליך, ולא בוראי ובוראך. וכן פתח דבריו אל המון ישראל אנכי ה' אלהיך אשר
הוצאתיך מארץ מצרים, ולא אמר אני בורא העולם ובוראכם. וכן פתחתי לך כאשר
שאלתני

קול יהודה אוצר נחמד

כב כן הוא. כמו א"ל: שמלכותו דבריו נוגעים
אלי. אז לאמין שהמלך יודע אודותי ומכיר כי
זכתי אני כבודו מלכותו ומתקן וזכתי לנפלאות נפשי מסת
דעת יוד :

כג במה תתאר. בלויס חזר וסימן חסר ממנו :

כד התבררו אצלי. במה שלתי יודע כי שהוא אחת
נכון וסם הסתמות וכחכב מפורסם וכו':
ואחבר אליהם. וחזקתי עליהם. כלומר אני מתחיל בתוארים
הטובים בסיומן י"ט. ואספר איך החתול מלכותו להגות עלי,
ועדין סייתי מסתקף עד שמכיר לי כפי הסוג כפי' כ"א
כה דברם מפורסם. דבר האבות הם מפורסם אלל
האומות. כי עטס הופיע ה' כוח דרשו בלתי

ע"י האבות אין חזון נכרן בעולם ועיר פרח סיה חרם מהתק
בחדשם. וע"י האבות החתול אור אלהי להסתפרס. כי סכב
ה' בהתמטתו שלחלו אבותיו עמו אל גוי ומתמלכס אל
אחר וככ"ח לא היתה חרם לנשקס ועכס להם נפלאות וכסס
כל מדרך קב נגלם. אז נודע לכל העמים כי יש אלוס
שופטים בלתי. וחס"י בדרת בני ישראל למגרים נשקס אלל
היה לשעזו כי נתנו למשכס כיד מלרים ואחרו בגוים איס נא
אלהי אבותס. אז עת עז דברי כפי' ע"י עטס כרינו ע"ס
אז בעק האור סוס הטמון ככח אמין בוער בלש על אל
העמים. ולכך כשכח משס אל טמון לא הים לרין קל להוכיח
הענין המפורסם ככר. ולא אמר אלהי השמים והארץ.
שאלו סיה הדבר כן ככר סיו כל בני חרם סוים כוס. ואיך
יתקן שיאמר לו כה אמר אלהי עמיס וחרן שלח עמי ועבדתי,
כי יאמר לו לכס אמר ולא לו סיה אל אחד בראנו, אחת
כולנו סינו ועלם לעבוד את אלהינו אשר בראנו. וכן סיה
עיקר הסלף שבנין סיה אשר נכס אלהים לקחת לו גוי מקרב
גוי. והכדיל בני ישראל משאר כל בני עולם בעבור סיוסם
בני אברהם יצחק ויעקב. וימנ"ל לא בנדקתן גוי ומלכס
הקיסם את סדיב אשר נבעט לאבותיך. וחסת כפינו סיה ונלמס
בני ישראל לסיחום עיקר מלכס בעחם ממקוס קדוש, וחסת
הכניס הטמונים מני כען הכשואים מני רחס (ישעיה מ"ז):
על

כב והיה הספק הראשון סר וכו' והייתי
וכו'. הרמז כזה כי ענין נתינת הכוזרי
לישראל על האופן שזכר בירר להם מלימות המלך
וסיותו מנכיח כל הנפלאות בחסן. ונוסף עוד שהסתחו
מיומדת עם מוצלחם להתחברות כעודו אליהם כפרס
כמו שיכב :

כג במה תתאר אותו. האם תיחס לו חזר
נורא או זולתו מן החלשים :

כד בתארים וכו'. בוא יבא כבוד הנמטל כפסקא
המשמחה כי בעלם ורשמונה תחלרכו
במה שעמדו על כוזרו בהעמד הכנה. וממנו נעחק
ליהם אליו חרר נמלא ובורא ומנהיג וכיוצא בהם,
כי מהלך שפילו הדעה קך הוא מסודר להסתקן מן
הידוע הכבוד אל המכוסף הנעלם :

כה על הדרך הזה השיבותיך וכו'. כאן
השלים החבר עגולה כסודו ושב אל המקוס
אשר עמד עס בפתיחתו לפני מהלך לקיים מה
שהפאר עליו בלמרו סימן ע"ז אבל פתיחה דברי
סיה המופת וכו': וכן פתח דבריו אל הרבון
ישראל אנכי ה' אלהיך וכו' ולא אמר אני
בורא וכו'. מתמללים לעמחס דברי הרמב"ן בלמרו
על בילור הכתוב וז"ל. ואמר אשר הולחתיך מלרין
מלרים, כי הולחחס משס חורה על המלימות ועל
התקן כי בדיעס ובהגנהה ממנו יאלו. וגם חורה על
ההדות, כי עס קדמות העולם לא יסתנה דבר
כשעשו. ומורה על היכולת והיכולת חורה על היתוד,
וכמו שאמר בעבור חדע כי אין כמותי בכל החרן.
זה עטס אשר הולחחס כי הם הולחחס ועדים ככל
אלה ע"כ. וכפי' וחסתך נהעורר כפעס השבת אשר
במנה דברוח השיות בלמרו וחסת כי עבד היות
בארץ מלרים ויוילרין אל אלהיך משס ביד חזקה
ועזרע עטס על כן ה' אלהיך לעמוד את יוס
ימים עטס ה' וגו'. והוא ז"ל שם העקוב למישור,
קדמון מחדס חסן ויכולת כמדובר, על כן אמר אס
והיכולת חזבור מה שראו עיקר בניאלח מלרים שהיה לך
מלימות מלרים ידעו שהוא חרר והיה העולם ושבת

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח * www.daat.ac.il

שאלתני על אמונותי, השיבותיך בה שאני חיוב בו וחייבין בו כל קהל ישראל, אשר התברר אצלם המעמד החזק בראות עיניהם, ואחר כן הקבלה הנמשכת שהיא כמראה העין :

כז אמר הכוזרי אם כן אני רואה שתורתכם אינה נתונה כי אם לכם, ואין חיוב בה וזולתכם :

כז אמר החבר כן הוא, וכל הנלוה אלינו מן האומות "כפרט (כ"ה איינו) יגיעו מן הטובה

אוצר נחמד

קול יהודה

ה' אלהי אלהי ארצנו זכור שמך כי עשית פלא עליו מרחוק אמונה אומן, ודעה כי מה שגדלחו מעשיית הפלאים יהיה לנו קיום אמונה על עולת מרחוק כביצאת העולם, כי לא יוכל להקיים ההלך מבלעדי הציבור. והביטו להלאה מה שכתב הרמב"ע פ' יתרו על פסוק אלהי ה' אלהיך כי שאלה זו עמם שאלה לו מלח מוחמת ר' יהודה הלוי מהכר הספר הלז בלחמו. שאליו ר' יהודה הלוי מוחמתו כבוד למה הזכיר אלהי ה' אלהיך אשר הואלחך מלחך מלחם ולא חמר שפשיטי שמים והלך ולמי עשיתך, ותש האריך בשהבנתו אשר בה מגמה פתו מההלכה למגמת פני הכתר בפלן, שזר שונא הרמב"ע פונה להורות כי לנעבור יבין הכלמי משכיל הזכיר כן. ולדעת החבר חפילו כלו החמיו כלו ונעוים לא היה נמנע הבורא מלפתוח להם ככה מלד מה שפנלו בזה מופט ויותר ממנו והיוחס ג"ל דברים נוגטים אלינו כפרט כמו שקדם: ואחר כן הקבלה הנמשכת שהיא כמראה העין. יש לנו כיוולא בו בחמישי סוף סי' י"ד. והלא זה דברו של רבינו סעדיה בפרט האמונות מאמר ג' ח"ל. אמרו הדברים כי ההגדה האמונות אמת כאמת הדבר המושג בראות. הוא אמרו עברו איי כחיים ורלו וקדר שלחו והתבוננו מחד, ע"כ. וככה הרמב"ן פרשה ופתחן על פסוק רק השמר רלו ושמו רפן מלך מן חשכה את הדברים אשר רלו עינד ופן וסורו מלבבך על ימי חיידך והודעתם לבמדך ולבני בניך, ח"ל. כשהגיע אלינו החורה מפי הגבורה לאזינו ועינינו הרוחות אין שם חלמישי כנחשו כל חולק וכל מספק וכו', וזהו שאמר וגם כך יאמרו לעולל, כי כשעתיק גם כן הדבר לבנינו ידעו שיהיה הדבר אמת בלא ספק חלילו ראוהו כל הדורות, כי לא נעיד ששך לבנינו ולא נמחל אותם דברי הכל ואין כם מושיל, והם לא חספקו כלל בעדותם שנעיד להם ע"כ. והרמב"ע כתב צבי' מהלים (ק"ט)

על אמונותי. מה שאלו יסודי מאמין: שאני חיוב בו. אי וקבל עדתי בלבד חייבים בו ואין עמנו בני נכר בחורה זו, לא כמו שאמרו הכס הסרסי והיסמעללי שבניאויס בלא אל כל בני העולם. אלא אמרו ממלחים שכן יהיה כבול משה זקן ולו יקח עמים, אכר אז דבריו לא יבאו ריקים כי אז ישו ח' ככל צבר יהודי וישפוך רוחו עליהם. וכמ"ש ויהי אחרי כן לשפוך רוחו על כל צבר (ויאלל ג'), ורוח נבון יחדש בקרב כל בני עולם והם מעמלים עד המרה ידעו לבק כיום רגלי משה זקן, וכמ"ש והלכו עמיס רבים ואמרו לנו ועלם אל הר ה' אל בית אלהי יעקב. ונאמר ובעש ביון גמיס וסוכית לעמיס רבים וכמותו המרתם וגו' לא ישא גוי אל גוי מרכ ולא ילמדנו עוד מלמדם (ישעיה ג'), וכל העמיס יודו ויבכרו ואלה האמת שכל אכר יקוב כסס אז. ונאמר אז אהפוך אל עמיס שפס ברוכס לקחול כולם בשם ה' ולענדו שסס אחד (אמיס ג'), ונאמר ביום ההוא יהיה ה' אלהי ויהיה אחד (אמיס י"ד). ונאולט לעת כולת אין לורים אחנו ולאמונו בלבד חייבים בה. לכן שחה דברי הלידו במה שאני חיוב מחד שאני מני ישראל, כי על אמונותי שאלתני זלע על אמונת בני נח וכל בני עולם: המעמד ההוא בראות עיניהם. מעמד הכי טמי כדכתיב וכל העם תרויסי את סקולוט ואת הטידיסי וגו', והכתיב וירלו את אלהי ישראל ותחה רגליו וגו' הקבלה הנמשכת וכו'. שלא נספקו מעולם רק דור לדור טידינו עונו ופלאומוי יתכר ממה שרלו כולם דדור הראשון במלאות עיניהם ממש. והגריסלס הכבוסי סיסלס כמראה העין ככ"ף, סקבלס כזו סיהס כמו מלחית עין, וכן הוה בלשון הכתר כסוף סי' י"ד מנאמר ה' :

כז ואין חיוב בה וזולתכם. אמר אכר גלה אנו כי לבני ישראל לבד נחמה הסורה מתחלת ולא לקרול לשאר עמיס אלהי, ושאר אומות לא נלווה רק בשכע מנה בני נח, קסכר שמו כן כל סקידי אלהי משאר האומות לא יקבל אשר עליה, ושכסר שיפעל על זו :

כז כן הוא. והוא שזין חיוב בה לאחד משאר עמיס: וכל הנלוה אלינו. אמר שאמ"ש שזין שום אדם נעמם עליה מלבד בני ישראל, עכ"ל לעיני סקוסם איש כן, אך

אלל יאמיס זולתו שראשית כלנו בעינינו כל מה שסכסרס להם וכו', והכ"ס. וסכסרס"ל כתב צבי' מהלים (ק"ט)

כז אם כן אני רואה וכו'. ר"ל אם כן שפנין חיוב החורה מלהל ביציאת מלחם וכו', וביציאת מלחם אין לורים אהכס, מאלס שהחורה היא נמוכה לכס בימוד ואין חיוב בה זולתכס:

כז כן הוא וכו'. ר"ל טורה משה אינו מורשע מיוחדת לקהלה יעקב. כי היא לבדה האשה המקודשת לו ימי כקדוטי טורה משה ומאחיו, כהקין טוסה הכרסות אשר קדשט במאחיו קדושין ממש. וכמו שפעל העקידיה בנתח שפתי הוסוף לקח פרשה ופתחן שער ע"ה. אמנם עם היוחה מיוחדת אלינו, אין הקב"ה מקפה שער כל הגלוה לתורחם מן העמיס, כי יגיעוהו מן הטובה וכו'. ע"ד מה שאמר משה לתוסס ויהי סמוכ סהאל אשר ייסיב ה' עמנו והסכננו לך. ואמרו כפרס, ככקלס נוסמלחוס, להורות נתן של

חפובה אשר ייטיב הבורא אלינו, אך (באמונתנו) לא יהיה שווה עמו. ואילו היה חיוב התורה מפני שבראנו היה שווה בה הלבן והשחור, כי הכל בריאותי. אך אנו חייבין בה (ל"א בתורה) מפני שהוציאנו מצרים, והתחבר כבודו אלינו. מפני שאנחנו נקראים הסגולה מבני אדם:

כת אמר הכוזרי אני רואה אותך מתהפך היהודי, וכבר שב דברך רוח אחר שהיה שמן:

אמר

אוצר נחמד

אך משעס אחד לגר ולאחר מיתראל, וכל כהא לחסות משעס כעני אלהי ישראל חסי משפורו שלמה: אך באמונתו. ר"ל שיסיה חיוב להאמין כמו אית ישראל. ואולי שאין שכר גדול כמו שכר, כמו שאחז"ל גדול מזוה ושוה ממי שאיש מזוה ושוה: והלבן והשחור. כלומר אדם אשר כלום כמו הלכן, והשחור כפי בני הכוזרים אשר לא הוכן בשלמות רק בחלומות הספרים כומר כפינו א': המגולה. הנכחד שכני אדם. ככאן השאל דברו ביתר ביאר וגילה לו שיש סבול עמי בין בני ישראל לשאר בני אדם וכיטע מחד השפעה, כנזכר למעלה בפירוש בסיומן כ"א:

כת אני רואה אותך היהודי מתהפך. מוזר לכמות אורו כשם יסודי להקפין מדרגתו, כי חס לו על מס שלקח

קול יהודה

על נאמר לנו דומה מועטים הנכנסים בעול תורה למרוצים ועל בית אלהים יהלכו ברגש להיותם גלויים אלינו בעבודה אחת. כי אמנם כל הגולה אלינו חפילו בפרס יניעיהו בפרסיותו מן הכונה וכו'. אמנם אשר ראיתי אני טוב אשר יפה כמו מה שאמר הכוזרי בקדמת סו' ל"ו כי מה שאמר הכוזרי בקדמת חס כן אני ראה שמורכבס איה נהוגה כי חס לכס ואין חייב בה זולתה, כונתו שאין האומות הייבות בשמירה המורה הכלית ניתנת להם. ובכן לא יאות לשלול מהם גמול מעשיהם הטובים ואם הם נעדרים פמנה. ועל זאת באה תשובת החבר לומר כן הוא, ר"ל שאין האומות חייבות בה ויש שכר לפעולתם מכל מקום, כי כל אדם מחייו אומה שהיה יס לו גמול מעשה הטוב, כאל"ל בחסידי או"ה כתבואר סימן ק"ח

שהוא מקום מיתחם לרע על פי השדוד אשר חפמייך עליו כפינו ל"ט. אמנם ביאר לו שהשכר הנקווה להם על מעשה הטוב יאות בפרס לכל הגולה אלינו מהם, כי לא בלבד יניעיהו שכר גמול מעשה הטוב כראוי לכל אחד מחסידי האומות כאומר חלל מן הטובה אשר ייטיב הבורא אלינו היהו בלתי שיהו אלינו, כמו שהלך ונשא משך הביאור באמרו אך לא יהיה שווה אלינו וכו', וכמו שאמר סימן קס"ו בענין הטובה כי לאזרח בישראל יתנה, ושם חלקת מהוקק ספון להרחיב בו הביאור על ככה. ויש בכלל זה ג"ל שלא יהיה שווה אלינו בענין ירושת הארץ. ואם לא העלה זכרותו שמה. ולעומת המוזכר כאן מהיות הטובה ועולתה זה יתבאר דברי מנשידים ויבואו מדבר סיני ויהיו במדבר ויתן עם ישראל עד הנה. ח"ל ויהקן שהבדילו מחוסם כל האשפסוף אשר בקרבם והטו בני ישראל לבדם לפני הנה, ועבר רב אחריהם, כי לישראל יתן המורה כמו שאמר בה החומר לבית יעקב ומבדיל לבני ישראל. וזה טעם ויתן שם ישראל, ע"כ: הלבן והשחור. כמות הלשון, כלומר כל העם מקדשו ועד קצוה למקדסו. ועד גדולם, כי השחור הוא הכוהי אשר לא הוכן לומר נורה מקבול נורה וכו' כמו שקדם זכרו סימן א'. והלבן הוא הימים ששעלמו סבותיה והיה שלם כמחזר שמה: והתחברותו כבודו אלינו וכו'. וכן דע אך כי לא היה בחייתו אחרת ברצון פשוט ולא הבנית מלח ברית אלהים מעל הבחירה הזאת כי על כל הקריבו אליה את אשר בחר בו בקריבו מלח בחמרתו כי טעם הולאתו אחרת ממנשים שהוא רשעות ההבחנות הסוד להשאיר בנו בפרסות עם השלמות חל"ע ע"י נתינת הטורה, היה חפני שאנחנו נקראים הסגולה מבני ישראל שלטו ע"י חכמתם בשעה שקבלו ישראל את התורה ומקבלו אומות העולם בהן מה ראו להקריב יותר מן האומות, סתם פיהם הקב"ה אמר לכן הביאו לי ספר ויחסיין שלכם שנאמר הבו לה' משפחות עמים כשם שבני מדיין, ויחילו על משפחותם. לכן מנאם בראש הספר הזה אשר המצות אלה המצות אשר טוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני ואח"כ וידבר ה' במדבר סיני שאל את ראש כל עדת בני ישראל שלטו ע"י חכמתם בראש המורה אלה המצות אשר ע"י. והביט משל דבר על זה הרמז"ל ב' ואתהקן, באמרו ופעם משק שנתקשר עמכם בקשר אחיין שלטו יפרד מכם, כלשון והשוקיהם כסף, ויבחר ככם מכל העמים שהיו אדם סגולה ונחלה לו. כי הבחירה בכל מקום ברירה מן האחרים. ואמר השעם כי מאהבה ה' אתכם בחר ככם ערשם אתכם ראוי להתאהב לפניו ונבחרים לאהבה יותר מכל העמים, ולא הכיר כזה פסע רקם הכוזרי. כי הנחמד לוארב גמולת את אורבו בכל הכא עליו ממש, וישראל ראויים לכן מכל עם. כמו שאמרו ג' עמים הם. ישראל בחומות. כי יעמדו לו בסימות. או יוראם לו לטוב. והשק ככם בעבור אבותיהם שהגיע עינים עד שמתבע להם כדי שלא יגרסו החסד ומכבל הכסותהם וכו', ע"כ. והכוזר מפרש הוא ס' ראה כי עם קדוש אחיה לה' אלהיך וכן בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על בני האדמה:

כת אני רואה אותך מתהפך היהודי וכו'. כי אך יעלה על הדעת האלא עם מצלתי עם הוא לט האדם

כט אמר החבר בין רוח בין שמן הרחב לי לבך עד שאפרש אותו :
ל אמר הכוזרי אמור מה שתרצה :

לא אמר החבר ברין הענין הטבעי נתחייב לקיחת המזון, והגידול, והחולדה, וירוחם

אוצר נחמד

קול יהודה

שלקה עשרה לעמוד להגידל בין בני ישראל ויבן העמים בעטם ויאליו הם מין אחר לגמרי. ואמר שהוא מההקפ פטש ידבר נבטלה ועטם נבטלה, וחשב כי בן יוסף מונג הסיודים מלך אלא למדו דרכי המליטה, כי בתלה היה נראה לו שפיהוהו סיחה שלא נבטלה, ובזב כיומן י"ד אמר בדבריו טויעם, וטוב חור אל דברי סבלות ככתולה. ודבר הטוב שיהי בו כסי' י"ד אף הוא שר זהו אחר שאהריתו הוללות. וישג לבו מלהמין כי לא האמין ככ"י יש כדול בעלם בין בני אדם :
כט בין רוח בין שמן. אמר אל תכפל דרוחק להשיב דבר טעם תפטיה חלוז, ולא תפסל כמאמר כסי שהוא למחיות עיניך, אך כמה שיש בו מן הניאור והיערוש : ויראה לי לבך. כלומר לפני הנדבכים תגלג ואל תמסר לפולחם עד אשר תדבר דברי עד דמש והקלה בעיני המליטה משי, או תפסל המנהיה היה אף רוח :

האדם ובטלהו ויהתכר אליו כבוד האלהים ביחד. הלא כלנו שוים באלוהים. ורעה עוד מזהה שתתפסל בעשפך אהה יהודי הנבזה לאמר שמתך היה הלב והטבלה הנבחרת להחבנרותו ושמך מלל העמים ומראיכם שפל מהכיר לכם פנים מוזלחכם. וכלי שפך בטלה הטבלה מטיקרה, כי מין בטימו איו מוזין לקבוע לו מדרגה השיטות כפני עצמו. ומשמך דברך ירזה צמה שגורה על ככה. וכ"ש על נפילה עשרה זו ולחומך. ומצרו אחר שיהי שכן הוא ממה שאמר אליו המלך כיומן י"ד רואה אני דברך היהודי מוב מפתיהוה :

ל טה שתרצה. יורני ואתי אחרים ואתחבק עד אשר תכלה לדבר :

לא ברין הענין הטבעי. אמר החבר הכר כעם מלבך כי לא נפלאים דברי ולא רחוקים, בוא ואלרח ייגמחו בעולם בהמת הטבע. והכחיל לזון נבחות הכנס. ובקטן כהל מנשג האזומה, והוא הכה אשר נלמחוס וכל שות שיהי. וזהו זה נקרא נשג הטבעית כדברי החבר ממצר כ"י ס"א י"ד : נתחייב לקיחת המזון. אמר בלא פלא שכל אשר תחזיל להתמזן בו כה רוחי ונשג מה, אלא שיתחייב בעולם מבני מזון : והגידול. והטעם כעם כח שיהי גדלים מעט מעט עד שיבוא אל שערות הראוי למין סה : והתולדה. אחר מוליד הדומה לו. וזה מבורר וודע בעניי היום, וכן נלמחוס, כיומן יש וישו בו התאחיות בדומה לו

כט בין רוח בין שמן וכו'. ר"ל הסכת ושמע עד שאלפס הדבר אשר השנח לרוח, כי ישאו עשרים רלשייה וישאו פתחי הנעלם ויבא מלך הכבוד לידו כבוד ספקו, כי עוד אורטו יבועוט פני סקורי ואשטימו שמועית דברי על אמרי שאנחו נקראים הטבלה. יהיה נא עין הקורא לכו אל כדר הדברים הנמשכים. כי כאשר שם החבר לפני המלך כיומן כ"ז שאין תורת משה נהוגה כי אס לנו. ושאין חייב צה זולתה. ושטבלה אליו מן האומות בפרט יגיעוה מן הטובה וכו', והורה שם בדבריו שהתחברות כבודו וכו' אליו היה כלמאשיות ההורה הנגמח לו מפני היותה הטבלה מבני אדם, ראה המלך בדבריו אלא מהפכת ימים על כן ולא לקראו בדברי קטורין בקודמה לאמר רואה אני לוחך מההפך היהודי וכו'. ומעמה יתחיל אחר לבדר דבריו, וטהי רלשית כיומן

סוראחו על אחמה הטבלה להיותה טבה כל השאר עד דרוש המלך ארמו על אפטרות התחברות כיומן ס"ה, ואחרי כן כיומן פ' על עיני ההורה שיהיה אלמעיט אל ההתחברות. סוף דבר הקול נשמע כיומן ק' על קיום מאמרו שההורה נחוכה לנו כפרט, וקולו זה הולך ומתפשט עד כיומן ק"ו ומשם וליך בוא יבא דברו על גמול מעשה הטוב אשר יעשה אדם מן האומות הכלה חייבות בשמירת חורפתו, עם חנאי הגר הגלות אליו. ובין כה וכה שאלו יפסל בענינים מייחסיים וכן חתמו המאמר הזה הראשון, הכל יפה בעמו כשדור נפלא בגיעט חור הערה והערה נבוא אל המלך :

לא אמר החבר ברין הענין הטבעי וכו'. הנה החבר ר' ומזקן מלאכו על אשר הכעיסו החברי כ"ה כעם בעבור הרעיונו כי המרה אב רוחו ויבטל בשפתיו כמדקרות חרבי יורדות חרבי כסן, במארו אני רואה לוחך מהפך יהודי, וכבר שם דברך רזה אחר שמתן, על לא האמין כי שיהיה לקצת האדם דין טבלה על קלמו בו שיתחיד בו ההתחברות האלהי בפרט. וכ"ש שיוחם זה ליהודי נבזה כן משחה מליט מראכו. על כן בשמים יתחמן המלך להוליו מדי דעיו. הא' בבוראח אחמה החדוש אשר בלעדיו לא יריס איט מדרגת היותו טבלה על שפך מיעו. והכ' בודעת היתחשוח כל האדם ללחמ מיוחד רלשון לכל המהפכיות בטימו, כי בזה מקום יונח התגדר בו הכן הנמשך ממנו להיותו מלאה מקום אבותיו כחשיבות וגדולה. וממנו ישא מלך הרע בירושם נהלת הטבלה מדור אל דור. ולרכו בשמים אלו גדול מלך, עד שיהיה האמה מהנה לו ועדדה, תהי אמת הטבלה אליו ועדדה, והשוכחו אל המלך תשאר מעל. על כן עוו התאזר ללחמ לתחמה זו של מנהו. ותהלה העמיד להדרו עוו כהרואו אח יקר תפארה האים המעולה אשר אחמו שמוכים על קבלתו ונבואתו, כי זה משה האיש ידעמו מה היה לו מההנשג לכל לראש מבני אדם. סוף חפס מחופש אשר חפס החבר. כקטן ההל ונגדול כלה הלידע ילכוד כי עליו מדרגה הוצרה יוכר מיהרון הכשר הפטולה היואלה ממנה. וכמו מיבא בתמישי כיומן י"ב. והנה כה מבכו בדומה בלומה כמנעיס

ובתוכם וכל תנאיהם. והתיחד בזה הצמח ובעלי חיים מבלעדי האדמה והאבנים

קול יהודה

אוצר נחמד

לו: וכוחוהו. הכחות הנלרצים להם. ד"מ לכה הן נלרך
 (כפי דעת הרמב"ם) הן המוץך המזון אל האלמומא (כל"א
 מלאנו), ובה מחויק המזון בקצרו ועטל, וכולו האשך
 המזון לרס ולהלג וללחום הנלרצים לקיום גוף, ובהה דהוה
 לפסולה אל בית העי. וכן לנידול יש כה מההך המזון
 והלחום לבשר הגדול. וכן יש כלי הווע המבשלים הווע
 והמורידים אווה כפי האמה צעה הווע. וכן הוא ככל
 המחשום ושיח הפדה ככלום, כאשר הפעילו המי העטע
 האחרונים והעירו שיש בכלל וכן הפדה דמוה ורס וקבס.
 ובנוהר ויחי (דל"ח ע"א) ען פרי לח נוקבא. עושש פרי
 דבר: וכל באיהוה. התלוי השיך לכל אחד, כי לא ידעו
 פעולהש. כי הן הוא כה לא נפסק מהס, ובנידול איש
 רק לזמן מוגבל, וכן הוולדה. ויבחר כל זה באריות אמח.
 ה' ס"ב: והתיחד בזה וכו'. ההנר פתח פיו בהכמה
 ולהווחו וכן לשונו בקיבור המלאות ככלו. והוא על גבה
 מיניס. האחד גמי חומרי גס ועטור, והשני היסך לו והוא
 כון והעסור לו ללח ורוחמי. והשלישי האמעי לו והקורבן
 שניסס יהו והוא המורכב מגשמי ורוחמי. וכו' קוריס לכל
 המלאות ככלו איש אחד, וכמ"ס העכ"ס המורה ח"א פרק
 ע"ב ו"א, דע כי זה המלאך ככללו הוא כליש אחד, והאריך
 כוה סס. ובנוהר ריב' ה' תולדות ז"ל, כל מאן דאשהל (עוסק)
 באריותהא איחי קוסי עלמא קוויס כל עובדא (עובדאל
 הגדולה) על קוויס דקא ימות, וליח לך שיטא ושיטא
 (אכר ואכר) דקיימא ביה כנר גס דלא הוי לקבליה (כנגדו)
 גריס בעלמא. דהא כהה דבר ען מחפלג שייפין וכולו קיימין
 דניין על דניין מתקין אלין על אלין (כל אחד מהן קיימין
 שעליו) וכולו ז' גופא, הכי עמי עלמא כל אלון לנין
 שייפין ושייפין קיימין אלין על אלין וכד מתקין (מתחברין על
 הקון יכוו) כוליה הוי חד גופא מהס, וכולא כגווא דאריותהא
 דהא

במרגיש ובמדבר. ומן והלאה מעלה יסירה טועת
 לזורה על מרגש' מנד פולחוחיו אשר עשה להפליא,
 ומתן צוה עד סיומ מ"ג פעוש עלו דבריו על האיש
 הלוה הוולך לקרואתו כבזבוק אור וכוואתו וקבלתו
 הגאמחתי איך הודיע ההדוש עם כל פרטיו. ובחורו
 כהוה לומר שלשלה היוחסין מסגולה לטובלה מני שיש
 הדס הרשקון עלי ארץ עד אשר חמו בקהמלה להיות
 מסגולה מורה לקרלה יעקב, ושלה זה כסיומ מ"ג.
 משס יגעו ויכוולו דרך האהריוס לחור להס מוזה
 ויהו בהר שפ"ח, איזו רחיה מהלה פניס אל אמהה
 הקבלה כאשר יוכל שאלח חומר העושא, לא שיהטוב
 להביא על אר רחיה כדורות כי לא נכהה המענע
 ממנו כאשר חזר בחמישי כוף סיומ י"ד דברו על
 הפולחופים כדברים האלה לומר, והס עכ"פ מעוליס
 אשר שלח יחוייב להס קבול מה שאלמו ונאמנו יחוייב
 לנו קבול העדוה הקבלה אשר היא כרשייה, ע"כ.
 הכי כי בחרו מל' שלח יחוייב להס קבול מה שאלמו.
 ואין זה כי אס מהסרון רחיוה מכריחות על כה.
 אל הוזה המושמח לעמח פמו של הבר אל זה
 מביט כי כל אשר יודע המעיקים העומדים כוחל
 צפס הקבלה, הלח והסורה עלמד המעישי, כן ען
 יעומו יגיעו כח ואלו חוסיס ונחמה ירבה להוסיס אשן
 צבורה אמהה. ויתגלו כזה פני הרחוח לפעם
 הסורי והספסחו של הבר. וכמו שמתבררו ויתלבט
 הדברים במקומוהו והמשכילים יעומו. וכל זה יתגבל
 עד כוף סיומ ל"ט. אז המתך יקשה על החדוש ברב
 מיל, והבהר הגבור יגלל ברב כח עד כוף סיומ ס"ז.
 צעה הויה יעוה המתך לשבו לנגול דבריו אלה, כי

כבר נחה שקטה דעתו כמה שיא חון מן השטה חוטם על פי דברו. ואולם בעבור זאת העמתדך על
 השקפת הכונה הכוללת הזאת צבור הרלוהך כח כל הספור מגיד מרגשיות הרחית. והיה כאשר תרד מענין
 לענין וברקת על הקופי מעל זוארך, כי עינד לנוכח יעומו אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ועפעפך יישירו
 ענדך להעמיד הדבר על צוריו ועל מכונו. מעמה רדה אל הפרטים אל העמוד. יבא דודי לנן עיונו ויאכל
 פרי מגדו: בדין הענין המעטבי ועו'. אמה הרחיה לדעה כי מן הפעולות העולות הודעה הכמות
 הפעמיות והאורות העגלומה, ובי על הקדמה זו עלה החבר צמלות הפתוס כסדר בעלי העשש, לומחה,
 מרגשה, ומשכלת, על מוצה כוונה להוסיב במישור כי הנה עם בני ישראל רב ועלום בהפחלת הסגולה.
 הואיל ואיש אלהים טורח אשר בנוראות נפלאותיו קבע לו מקום למדרגתו הנפרדה בהשיבות ממדרגת מין
 האדם. הוא המודיע בחורוהו התמימה שלשלה היוחסין מני שיש אדם עלי ארץ. ובי אהנו מושאים משך הווע
 מייחדי סגולה, כמו שיחבאר סיומ מ"ו ומן זו והלאה עד סיומ נ"ט כאשר מלפס לנפשו מונה באמרו הווע
 רחמי לשמוע. ועמה בקנן הלה באמרו בדין הענין העטע, ר"ל במדרגת הנפש המאמנת הנקדחת נפש
 סבעית אל הרופאים, ואלל החבר עממו מאמר ב' כוף סיומ י"ד, באמרו וכמו שהעטע עופה למזג השוה
 באריותו שחול בו ויהיה אמה. ובמאמר ה' סיומ ו' שסס עלו דברים מויהוסים מהל אל הצנת ג' הצנת כח
 הללו על שיימוסם. ובחורום. מושך, מחויק, מעטל, ודוהה. ורבעלה ככה הן גשרת אווה. ועמהה כח
 אהר משנה המזון לרס ומדביקו אל האיברים ולבכף ויגביב ככהו להפריד מזג הלוקו, אשר לבשר לבשר, ואשר
 מרגשו החבר ישרו אל כה בנידול עד כוה אל מכליותו באיש הווא. ולכס יחד משרחים לכה האולדה
 לקיום המין. והכה הוא מוליך הווע ואח"כ יגביב ככהו להפריד מזג הלוקו, אשר לבשר לבשר, ואשר
 לעסס לעסס, כן לומר התקוים היוחסים מן היצירה. גס ככה יגבר לשליס זורח כל האיברים. והדברים
 ארוכים, הרוזה לעמוד על פרטס יך לו אל קריאה ספר ו' סיל"א חופן ה' למוד ו' פ"א וכו'. גס החבר
 דבר על אודוהס בחמישי סיומ י"ב: וכל תנאיהם. הגוף המנו צמטפס הכחות הנזכר לאיש על מקומו
 גיטשא

והאכנים והמצאים והיסודות :

לב אמר הכוזרי זה כלל שצריך לפרוט אותו, אבל אמת הוא *
לג אמר החבר ובענין הנפשי התיחדו בעלי חיים כלם, ונתחייבו מהם תנועות
והפצים ומדות וחושים נראים ונסתרים ותאוות וחולת אלה:

אמר

קול יזדהר

במשא שבו אל יחסר התנו הנאות, למען יתכן לו
להוציא פעולתו מחין ענב :

לב זה כלל שצריך לפרוט אותו וכו'. ר"ל
למסגרת ידעתי כי כן האמת אחר, ולפיכך
אל תחוש להפסיד בו הטובה המושמה עתה לעומת
פניך, כי למועד תשוב חליך לעמוד על פריטיו. וכבר
נמקיים זה בהמישי סימן י"א בלמדנו כלשון הזה
עמנו. רצוני שהפרוט לי הכלל הזה וכו' :

לג ובענין הנפשי.

ר"ל במדרגת הנפש החיונית
הנקראת מרגשת : והפצים. ר"ל הכח
המהעורר שממנו תנועת החפץ בבעלי החיים, וכמו
שהורכב בהמישי סימן י' וי"ב. וכן קראו שמו הראש"ע
פרשת משפטים אלל פסוק ובעדהם את ה' אליהם
וגו' בלמדנו ותנועת החפץ וכדומה בלב. והנה החבר
היוצא הדבור הזה בלשון רבים חלוי להחלק המעורר
לשנים תלויי ורגזי כמו שקדם בדברינו סימן ח' :
ומדות. הטובה נפשיות, הן טבעיות הן קניות
בהגלה. כי כל אשר רוח היים באפיו יטה אל אשר
יחברג בו לפי רוב ממשוה : ורושיו נראים.
חמושים עלו והנלוו חושים, מודעה זלה בכל הארץ :
ונסתרים. הוש משוקף, מלייר, ממשב, וזכר.
כבר האריך בענינים המאמר ה' סימן י"ב : ותאוות.

הנה אהרי אמרו הפלגים שרלה בו המתעורר בשני
חלקיו תלויי ורגזי כמדובר, למה זה יחזור לשני
דבריו במלות שונות. אכן הגרסה בעיני כי אמר
תאוות על בעליות היים החסרים כבעלי הקשקשים
אשר זכר בהמישי סימן י"ב הנקראים אוסטרני"י
ויקונג"י. בלשון אשר ימלאו על שפת היים. ואלו אין
הכח המתעורר שלם בהם. על כן לא יואת להם
שם חפץ רק דרך העברה, ושם תאוה ימלא את
הסרוט. כי למסגרת יש להם תנועת חפץ באופן מה
כי לא יעשו כסידור מחין חפץ כלל, ואל"מ עד
החפץ השלם לא בלא כבעלי החיים השלמים. על כן
ייחד להם לשון נפרד ונכלל מן השלש המיוחס לשלמי
זכרה החיות. או ירמו בלמדנו תאוות אל ההפעלות
האהה עשרה התאוות ובהם המעורר בשני חלקיו.
שם המערכת בלמדנו ונחת ברגזי. שם הגה.
האהה, ושגאה, חמדה, ונעול, הגאה, וענב.
וחמושים עלו, תוהלת, ויאות, יראה, אבירות,
וכעס. ולכל אלה תולדותיו אין זה מקום נאות להזכירם.
וכבר מוכר מהם בשני סימן י"ח : וזולת אלה.
חנאים ומחוסר בהן כבעלי החיים למען נושאי ממת
בכוחם ומציהם כלים מכלים שונים. אך לפי הביאור
הראשון על אמרו תאוות יהיה אמרו חולת אלה יל
ההפעלות שזכרנו :

אוצר נחמד

דעה אורייחה כלה שיטתן וקיימין אלן על אלן מההקין
איתענדו חד גופא, ע"כ. והנה התחיל לספר מהפחות
שנמורכבים עד סוף המדרגות כולם, והוא הסולם אשר מוצב
אלהם ורכשו מגיע השמימה. ואמר שהראשון הוא האמת ור"ח
אצל ועל מדרגתו נעקר האדמה והאבנים והמוצאים,
וסס מיני מחסות ושאר החלשים אשר יאלו מן העפר והרכבת
שיסודות. וכעיר אלון שבדרך אשר בו אחי נפש לא יתכן
שעמוד בו וקבור הוא מעלי מוון הסודר עליו מנבוכ על גבוה
טונט משפט כדומה. כמו האמת מוון מטר השמים וגם
דמות יופ' ה' עליו ולולא זה יתברר ויבט וכלתה נפשו. וכנעל
חי מוון האמת אשר בו יותר שפט כדומה שהוא כח האומה,
והאדם שהוא האמת והכעל חי, עד שהשמות שבהם הן חלק
השמי והרוחני (חלק הדומה ר"ל נפש האדם). ועוד יש לנפש
השכלתה מוון מדבר ה' שהוא הסודר והטוב, וכמ"ש כי
לא על כלם לנדו ויהי האדם כי על כל מוצא יו' ה' יהי
האדם, כפי מלת האדם. הראשון הוא כלל לגוף ונפש, והשני
הוא שם לנשמה והכעל שהוא עיקר האדם, כי התלבויות
החלק הסודר והחכמה והאבנת עשיות המצות ירדו ה' ה' הם
משביעים הנפש, וכו"ל כמ"ס. ובזאת יבא הכתר לוסוף לקח
ותוהמו והכס לב הכוזרי אל אמרי ביהם להבינו חלי ימים
סנדל בין ניו האדם במרחק עולם, והתחיל המדרגת האמת
שמות מחידה, ר"ל נבל מהה שלטת ממנו :

לב אמר הכוזרי זה כלל שצריך לפרוט אותו וכו'.
אמר הכלל שאמת הוא אמת, אבל עדיין לא
באעתי לפרט ענין כמה אהר פוטרו. וזכר אהר כלל לפרט
דבריו אלה עד שהגיע אל אשר דברי היבוח אשר בינינו :
לג ובענין הגבשי התיחדו. ר"ל בענין הנפש גדולו בעלי
חיים ועלו מדרגה אהר יותר מן האמת שאין
לו רק כחות טבעיות, ואין לו לא תנועה ולא חושים ושאר
ענינים הטובים כפיטן זה : ונתחייבו מהם תנועות. הנפש
אשר בבעלי חיים, ר"ל בכמות הארץ ובנוף השמים וחולתם
מן רמס הארץ, נראה ממה שפולת נטופות מכת המאחיס
שם ורוחיים ומתנוועים אלה זלמה מאח"כ בלמחים :
והפצים. ים ענין שמתעורר לתפון דבר מה ולהתקרב
אליו כמו המאכל והדומה לו. וכזרה מענין המפחידו :
ומדות. כמו הכעס והמחלה על נביטה : ורושיות. המחס
הימים הנוודים, כמו הרוח, והשמיים, והירה, והשעס,
והמאזש. ונקראים כעס זה בעבור שהעולתם ריגם במחירות, וסם
בם בבעלי חיים האופיין ואין הדבור מגיע שפולתם. ומלפון
ומי יתוש הון ממני (קבלת ל') : ובסתרים. אהר שמקבל
השקט תלמד מחושיי נבלר סענין מורכב דרמיו, ד"מ
בכדורת ארם לא ואלו דבר הם, מכיר אותו אל יראה אותו
עוד טעם אחר. וכן מכיר הקול. ששע. והיינו משני שאשאר
מכיר נתקב דרמיו. ומלייזי כאלו הם הכעס ולפון כבר נזכר
ממע, ויבואו כזה : תאוות. כי כעס תאוה המתעורר כמו
אהר דבר מה שאינו שייך לקיום מינו כפי הסוגן לכל, כמו
היבוכה והענייה וסירי לעוף המעון, ומטוס מכבי לתולעת
השני, וכיוצא בזה שאין התועלת מוון רק לחוקרים. גם
בזר נמאכל היותר טרם לו :

תקן

וברין

לך אמר הכוזרי גם זה מבואר אין דרך לדחותו :

לה אמר החבר ובדין הענין השכלי התיחד המדבר מכל החיים . והתחייב מסנו תקון המדות והמעון והמדינה ושאר הנהגות ומוסמים מנהיגים (לא מנהיגים) :

לך אמר הכוזרי גם זה אמת :

לך אמר החבר ואינו מדרגה אתה חושב למעלה מזאת :

לח אמר הכוזרי מעלת החכמים הגדולים :

למ אמר החבר איני רוצה לומר אלא מעלה תפריד את בעליה פרידה עצמית , כהפרד הצמח מן הדומם והפרד האדם מן הבהמה , אבל הפרידה ברב

ומעט אין לה תכלית , מפני שהיא פרידה מקרית ואינה מעלה על דרך אמת :

מ אמר הכוזרי אם כן אין מעלה במורגשים יתירה על מעלת בני אדם :

אמר

אוצר נחמד

לה וברין הענין השכלי . ר"ל הדבר כענין אל נפש השלמה : התיחד המדבר . גדול זו האדם שיש לו כח הדבור . ונחמון על השמות שבמדרגות האדם והוא שאין לו דם אלוהי , ולכן קראו מדבר שאין בו עליו על כעל חי רק הדבור : החיים . בעלי חיים : והרחיבים ממנו תקון המדות . כגבל מתייב לשמור עמנו מן שפיכת ממנו והגון והיאוף ודמות לזה כמ"ס חז"ל שלמני לא נהגה ספורס למדנו גזל מומלל וכו' , ואמרו שאשילו לא נהגה לראים הם להכחש . וכמדות אלו יבדל מן הכמות : והמסון תקון בני עיר ומנהגים : והמדינה . מנהג המדינה שיהא נבדק וכל כוונת לשמור הקבון האטשי על שוקיות וסדור , והם הכמוסים אשר נודים להם בני אדם לקיים הקבון . ויעומם לשון תק ומנהגים : ובחוקיותם לא תלב , תרגום ונתימסוסיין לא תסכון . כי אם כחורת ס' תעל , תרגום אלסן נתימסוסיין דה' רעושים :

לך ואינו מדרגה אתה חושב . כלומר אחר שכבר עשה אמת שבמדרגות יעלו מן החומר הפכויר עד לב השמים ועלם כדומות , האם ממדרגה האדם יעלה בשר ס' . ע"כ שתאמר כי יש עוד מדרגה למעלה מזה , ומה היא המדרגה האמת :

למ איני רוצה לומר . אין כוונתי לומר : אלא מעלה . מדרגה : תפריד את בעליה . המדרגה האמת חתן הכדול בין בעלים של המדרגה האמת , ובין מה שתחתיו במדרגה אחרת : פרידה עצמית . הכדול שהוא בעלם . והוא ענין המעמיד הדבר האמת , כמו זורח הצומח לצומח שגדל ממנו השפר והיבסודות . ומה שהוא בעלם אינו מקבל תוספת ומסכון כי כח הצומח לא תאמר בו גדול או קטן , כי לא תאמר כח צומח זה גדול מן כח דומם זה אך הוא ענין אחר לגמרי . וכן ככל המדרגות שזכר עד הנה : ברב ובמעט . ר"ל הכס קטן או חכם גדול : אין לה תכלית . כי נכח

קול יהודה

לה תקון המדות והמעון והמדינה . כן הן

ששפת ההנהגות הידועות , והוא עמד עליהם גם בראשית אמריו ס' ח' מטעם הפילוסוף . ובכן רמז אל ההנהגה הדת המכוערת . ובאמרו ושאר הנהגות , רמז אל ההנהגה הדתות הנחשבות לאלוהיות . ובאמרו ונימוסים במדינות , רמז אל ההנהגה הדתות הכימיות . והנה עיניך רואות כי הוויז במספר חלקי דבור , אין פ"ח ר"ץ ואין יולתת משווי הסדר הנאות :

לח מעלת החכמים הגדולים . יען לא הזכיר

החבר בדבריו החכמים סימן ל"ה צלתי עיני ההנהגה , באמרו והתחייב ממנו תקון וכו' , נחשבה שאלתו אלא התכרי חס הנחל חמלא מדרגה למעלה מעלית ההנהגה ההנה . על כן האדיר כשנבחרו מעלת החכמים הגדולים העולה היא למעלה :

למ אבל הפרידה ברב ובמעט אין לה

תכלית מפני שהיא פרידה מקרית . והמקרים הולכים ללון תכלית כפי המהלך הממדים המתחייב מהלך הערכים הגלגליים , כמו שכתבנו ס' ח' אמנם האורות העליונים יש להם תכלית מוגבל . אצמו שמכר בתמישי ס' ח' בשם הכוזרי חז"ל . ולח"כ אדבר עמו בערכים ההם הגלגליים , והם עד אין תכלית מרוב . ולאחתי רואים אורות האממים והחיים יש נהם תכלית , עליהם אין להוסיף ומהם אין לגרוע וכו' , ע"כ :

ואם

לסוסוף בני תכלית וכן , ד"מ אדם אחד יותר חכם מחברו , ויוכל שיהיה אחד יותר חכם מזה , ויכול חכם מזה מעט ואחד עוד יותר מעט וכן בני תכלית . ואיזה מקום החכם הוא ומה שמו כי נדע כי הבידול כענין מכל האדם שעל עפי הארצה לומר שאלא שיהיה למעלה ממנו . ואשילו היה כן לא גדול מחברו רק כרכ ומעט , והם נשלטים תחת מין אחד ואין זו מדרגה : פרידה מקרית . הכדול הכמות הוא במקרה . שאם יוסף ממנו החכמה ישאר האדם על הענין האדם . וכל דבר שאיש מתפעל בהסיר הדבר הוא ממנו , כמו אם יוסף כח האומה מן העשב מתפעל מעשיו לגמרי , או נקרא מקרה :

מ אם כן . כשתאמר לומר כחכמי ככחיל הכל על מדרגה אחת יהיה , או אין במורגשים שיש בעלי הרגש ותנועה , רק שפי מדרגות , והם כעל חי והאדם שהוא המדרגה העליונה ככל :

מאמר ההבר ואם ימצא אדם שיבא באש ולא יזקק בו, ויעמוד מבלי מאכל ולא ירעב, ויורה בפניו זוהר שאין העין יכולה להסתכל בו, ולא יחלה ולא יחלש, וכאשר יגיע אל תכלית ימיו ימות לרצונו כמי שיעלה על מטתו לישן זיישן, בעת ידוע ובשעה ידועה, עם ידיעת העבר והעתיד מה שהיה ומה שיהיה, הלא המעלה הזאת נפרדת בעצמה ממעלת בני אדם:

מב אמר הכוזרי אבל המעלה הזאת מלאכותית אם היא נמצאת, וזה מדין הענין האלהי לא מן השכלי ולא מן הגפשי ולא מן הטבעי:

אמר

קול יהודה

מא ואם ימצא אדם שיבא באש וכו'. זה משה האיש ידענו מה היה לו מהרשות נתונה לזכר למקום השכינה אשר נאמר עליו פ' יתרו ובר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' בלשם וכמו עוד פ' משפטים ומראה כבוד ה' בלשם אולנה בראש ההר לעיני בני ישראל ויצא משה בתוך הענן ויעל אל ההר וגו'. ובמאמר הנזכר גם כפי' פ"ח אשר נאמר והשם שסבבה את הר סיני ומראה השם לרביעיים יום רוחים לתור העם ורוחיים את משה בלשם בחוכה ויולל ממנה וכו', ע"כ: ויעמוד מבלי מאכל וכו'. כלמרו פ' תשא ויהי שם עם ה' לרביעיים ויהי לרביעיים לילה להם לא חל וגו'. והיה בפניו זוהר וכו'. כלמרו פרשת השא כי קרן עור פניו: ולא יהיה ולא יחלש. כלמרו פרשת וחסת הכרסה לא כהכה עינו ולא גם ליה: ימות לרצונו. הלא זה דבר הכהזו פ' האינו ממות בשר, ולא יזוח אדם על מה שלטנו ברשותו:

מב אבל וכו'. הטובה אני אמרתי כי כמורגשים אין מעלה יחירה וכו'. אבל זה שאלה ממשל בו משלים לא נזכרה אמר על אודותיו, שאם היה מקום לאפשרות מציאותו היה זה מדין הענין האלהי לא מן השכלי וכו'. אולם אני לא שמתי דברתי עליו רק על המורגשים הנמצאים לתמו מדין שלשם הכחות והיכרים. ואי יהיה עשם אבל לא תחת דבר, כלשון (בראשית מ"ב) אבל אשמים לתמו, והוא לשון שפחתם בו הרבה המהבר הלו וכמו שזכרנו בסו"ת י"ד:

אשר

וישראל את משה והנה קרן עור פניו ויוראו מנפת אליו, ספר ה' עליו וזה נטיו כל ישראל, וכפי' יורה אהרן וכל בני פ' תשא: ושאין העין וכו'. לא יכלו העם לביטש בשניו לא שלטם בו שום כחם וחולשה כפי' חזת הכרסה ומשה בן משה ועשרים שנה במוטו לא כהכה עשו ולא גם ליה: ובאשר יגיע אל תכלית ימיו וכו'. הנה בזהב כשעלם גבר יתלם וימות, אף לא ידע עמו כדגים הנאחזים במלוד, וכו' כליו וכרתו את בריית אמת ונתן לרצונו שפירות ה', כמו שאמר בפרשת וילך בן משה ועשרים שנה אזכי היום, שבוים כלו שטמו ומינו מועדות ללכה בלור החיים: עם ידיעת העבר והעתיד. מצורף פליחות ונאותו אשר הגיד העבר, שום סעולם מאדם ראשון וכל מקייסם, ושמעיות כנהלה מפרשת וילך ופרשת האינו: נפרדת בעצמה. ההגדל הוא כפי' משה כל בני אדם:

מב היא אלוהית מלאכותית. עוד עודנה לא ידע אל מי נוגעים הדברים, אם היה כבר במציאות אדם אחד על אלו החיים, או התכר עש' יסר. לכן אמר שאלה המדרגה אינם מדרגת אדם רק מדרגת מלאך: אם היא נמצאת. ר"ל אם נמצא ביהם הם הוחרר לית דין בר גס: וזה מדין הענין האלהי. לטובת אף זו מדרגה המגיעת בין הגמי והרומי ומורכב משניים, אבל טלה אלוהית:

אלה

מא ואם ימצא אדם וכו'. אמר אין זה מן המדה, הוא ואהרן וכו'. ומה עליונה יותר אמרתי האדם עליו, וזהה מהוה כי יש מדרגת האדם שיקבור מעלות כל הנמצאים יחד, וידעת היום והשמות אל לנבך, כי השלוי כדומם והכאנים והנחנך כהם הוא שאין האב שולט בהם משא"כ וצוהה ובע"ה, וכמו שן נמצא ענין מעלה בע"ה משא"כ בזה. והוא שיוכל להשתכח זמן מה גלי מאכל. כמו שגראה בתולעת המצי כמפורסם מענינו שהוא אחר אשר מקוף עליו כמצי אשר יוצא משו הוא מונח תחוב כמו שזה שטועם עלי הטועם והא"כ נוקב מור כמצי המקיפו ויולל עם כנפים וזהו לנבך הטוף וזו וידועו אל נקבתו והוא מושלם בינים אשר מהם נולדים תולעי המשו. וכן נאמר על מין אחד מן הטוף (מקרא שולח ג"א) שכל ימות החרוף מונה בניו. ומענה ההיבד ורעה אף נמצא אדם בארץ בכל המעלות שנהנין הנלדוים, וכמו שזכרנו: שיבוא באש. זה משה האב לא שולט בו האב. כי נאמר ובר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' בלשם, וכתיב אח"כ וירד ה' על הר סיני אל ראש הכר ויפקד ה' לנפש אל ראש הכר ויעל משה. ספר פ' משפטים תחוב ומראה ה' בלשם אולנה בראש ההר, וזה היה אש שבעת ממש כנאמר בפ' עקב ונחה למה נמות כי תחלנו האש הגדולה הזאת, וכתיב ויצא משה בתוך הענן ויעל אל ההר. ובדברי ההרב כתיבן פ"ז שהאם שסבבה את הר סיני בעברה לרביעיים וכו', רחוק אותה הסע ורחוק את משה בלשם נזכרה ויולל ממנה: ויעמוד מבלי מאכל. כל הרביעיים וכו', כמו שזכרנו בפרשת תשא ויהי שם עם ה' לרביעיים יום והרביעיים לילה להם לא חל ומינם לא שזה: ולא ירעב. לומר לא נשתנה בגופו כלל ולא הרגיש שום תאוה למאכל, ומצי שיוון מוטעם ה' ונחמות הסעסע אלוהית סיודתם בנשמו, והוא הבניו אותו יותר ממה שיונו המדרגים כמון הגפשי: ויהיה בפניו זוהר. ולא עוד כי לא היה לו ולא נעלו פניו אבל אולנה מודק עוד שו שזכרנו ה' עליו וזה נטיו כל ישראל, וכפי' יורה אהרן וכל בני פ' תשא: ושאין העין וכו'. לא יכלו העם לביטש בשניו לא שלטם בו שום כחם וחולשה כפי' חזת הכרסה ומשה בן משה ועשרים שנה במוטו לא כהכה עשו ולא גם ליה: ובאשר יגיע אל תכלית ימיו וכו'. הנה בזהב כשעלם גבר יתלם וימות, אף לא ידע עמו כדגים הנאחזים במלוד, וכו' כליו וכרתו את בריית אמת ונתן לרצונו שפירות ה', כמו שאמר בפרשת וילך בן משה ועשרים שנה אזכי היום, שבוים כלו שטמו ומינו מועדות ללכה בלור החיים: עם ידיעת העבר והעתיד. מצורף פליחות ונאותו אשר הגיד העבר, שום סעולם מאדם ראשון וכל מקייסם, ושמעיות כנהלה מפרשת וילך ופרשת האינו: נפרדת בעצמה. ההגדל הוא כפי' משה כל בני אדם:

מן אמר החבר אלה קצות תארי הנביא שלנו אשר אין עליו חולק, אשר נראה על ידו להמון התחברות הרבר האלהי בהם ושיש להם אלוה מנהיגם כרצונו (ולתת לאיש כדרכו וכפרי מעלליו כנ"ל איננו), וכפי עבודתם והמרותם, והגיד להם הנעלם, והודיע איך היה חדוש העולם ויחס בני אדם קודם המבול, ותיאך נתיחסו אל אדם ותיאך היה המבול ויחס השבעים אימות אל שם חם ויפת בני

אוצר נחמד

מן אלה קצות תארי הנביא שלנו. זה שנתתי סם קת המארים אשר לנביא שלנו, ואינם רק קת מעלות מהאיש הם אשר היה ונכרה ויולד בין אומותנו, לא מלאך ולא שרף אבל ילוד אשם. וזו הרכה ה' לדעת כי יש לו יח' המקצוע והסתבכות עם בני אדם עובי רצונו, וזקך דרכי בני אדם וכל צדתיים יספור, כי היה מהפך באדם בגופו וחשיבו כשאר בני אדם, אולם וסופה כרצונו, ומתקיים בני מאלכ כשיראה, וכנכס לתוך האל ואשר עניינם אלהיים, כי ידעו ה' פנים אל פנים וזה אל אשר ידבר בו וזה ה' מדבר בו ותופק עליו כל היום. והאחריו עמדו נביאים רבים בלומותנו וזקך, ועשו כמו כן נעלמות גדולות, ויש שאלה אבל ג"כ ארבעים יום, כמו אליהו שכחבו בו ויך צכה האכילה סה"א ארבעים יום (מלכים א' י"ט), ויש שבאו בשל ויאלו שלמים בגופם, כמו הנביא מיזאל ועזריה. וכוחת חדע כי אנתו הסגולה מניח אדם עומדים בין אלהים ובין המדברים: **אשר אין** עליו חולק. במקום שגלח בחתלה להלמד מהס, והס האומות שמתקו שישוב בנייהם, הם עמנם מודים בכל זה ועושים עשרה ליראתם מדרכי חוכמתנו ועוצלת: הרבר האלהי בהם. כי על ידו ירדס הסכיה על הר סיני והסופע להם חורתו: כנחגיגם כרצונו. רלס אומנו עשקים מצות מיוחדות אשר זנו יתבך: וכפי עבודתם. טוב יהיה לדיק פרי מעלליו יאל: והמרותם. מי שיש בו דיו ויאלס על פניו, כענין שגלח ה' לרשע רע כי בגול ידיו ועשו: ול הגיד להם שגלח ה' ארבעים יודעים להס, כמו הספורים והעשקים אשר קרו מיום כנזח ה' האדם וזה זמנייהס: איך היה חדוש העולם. הכל הגיד כפי חזת ה' אשר דבר בו כספור מעשה כיראשית אשר הדכיים כוללים כל דברי החוקקים אשר בכל דור, והוא על בחותינו ודיוך כמיטלה העולה בית אלהים, ללא כל העשחותו להבני ועל לא אשר כילו כוד סלחיות אשם מני ארש עד מרע"ה, ומעט מעט יתקדו החוקקים כזוכ האומנם ונצטעם הסתלותם כקלסו: ויחס בני אדם. איך סחילו בני אדם למשפחותיהם קודם המבול: אל אדם. איך כולג בני אש אחד סם:

האיך

לשונם, ושמחתלה היו במקום אחד ושפה אחת ככלם, כי כן ראו ה' לרוחם בני אשם אחד, ע"כ. ולהיות נמן ג"כ באריותו לשון שרונה לשקר איננו מתריך ככרטי תנאים, אשר בהמאל עבג כחאחד מהס יוכל דופי בכל עיקר הכזב ההוא, וכמו שכתב הרא"ש כשתבוחיו ואל"ש כשתבוחיו כששקר לריך אקור כי אין לו מעמד רגלים, ואם היה גדול וראוך בקל יעול, ע"כ. על כן מה שכתב חאלו הספורים בתורה משס הקיים אמתהו מלד מה שהאריכה בהס. כאליו אמריה חאמר הפוך והפוך כשבע דרישות והקירות אס חוכל למצוא עילה ושתיחה כחאחד מפרטי הספורים הללו, כי בני ספק חללה למצוא הפחה כי אמרה אלוה ירופה מווקפה שצנתיים. וכן עיניך כדרי הרמב"ה אשמה נתה על אריותו ספור בלדותה כה כרצונו לגויהס, ו"ל. והרב אמר ככורה הגויהס כי זה ירשמה לשמועים חדות הגוים. ונס וז אמת כי אכרעה אכתי יזה אש כניו וזה בניו אחריו ויעיד להס על נה ובניו שראו המבול ונלא כהיבה, והנה הוא עד מפי עד בכל עיני המבול ועד רביעי על היערה, כי נה ראה אכתי שראה אדם הראשון, ויהאך ויעקב ראו שם העד כמבול, ויעקב מניד כל זה לירודי מארים וסם לפרעה והנסי דורו, והאנשים בכל דור יודעים אמתות ארבעה והמשה. דורות מנידים מעשייהם וסולדותיהם, ע"כ:

כאדם

קול יהודה

מן אשר אין עליו חולק. כי האומות הסחלקות בנייהם כל הישוב קיימותו וקבלותו כמו שקדם סימן ד' וסימן ט': אשר נראה על ידו להמון התחברות הרבר האלהי בהם וכו'. מגמת פניו להוכיח כי זה משה איס האלהים הנאמן לגויה ה' מורדתה בעל דין, כל דכריו המחת והנצק כהודעתה הסתגלותו אומתה מלב האדם וסגולתו כפי מה שנתנו סימן כ"ו: וכפי עבודתם והמרותם. נס זו לישראל כבוד להנניה על כל פרטי מעשייהם וכהמרותם חלן עינו יה' כחמרו (עמוס ג') רק אסתס ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד וגו'. אמנם על יחר השפחות לה חזקתק הסתנה רק כדברים שקלוק השפוט חלוי כזה כחמרו כי מלחה סהרן חמס וגו'. וזוא יבא מעין זה סימן ק"ס גם כפי סימן ל"ב וסימן נ"ה: והגיד להם הנעלם והודיע איך היה וכו'. זה ספור מולדות היהיס אשר יודע מהס היותם מסתעפים ונבאים מן הקו האמתעי השנה הקו הגבורים אשמי סגולה אשר מעולם אשמי השס. וזה פרוו להודיע כי אנתנו נקראים הסגולה. ואולי כיון באריותו לשון אל אשר כתב המורה פ' ו' מהחלק השלישי ו"ל. כלאשר יהיה פנה ההורה השעולם מוהודס ואשר כנרל תהלה היה אשם אחד מעין האדם והוא אדם הראשון ולא היה באורך הזמן אשר מאדם עד משה רבינו רק אלפים וה"ק שנה בקירוב, ואולי נכל אדם זה המסור לכד היה האדם החאך כדברי בני מלחו אז בני האדם מפוזרים כקאות הולק כלס ומשפחות חלוקות ולשונות הולקים רחוקים מאד, הוכר הספק הזה כיוחס כלס ומכרון הסתעפס ומכר שמות הפופורסטיים מהס פלוני כן פלוני ושנותיהם ולהגיד מקום שכנס, והסעם המביא להפזרם כקאות הארץ, והעטם המביא להחלק לשונם, ושמחתלה היו במקום אחד ושפה אחת ולהיות נמן ג"כ באריותו לשון שרונה לשקר איננו מתריך ככרטי תנאים, אשר בהמאל עבג כחאחד מהס יוכל דופי בכל עיקר הכזב ההוא, וכמו שכתב הרא"ש כשתבוחיו ואל"ש כשתבוחיו כששקר לריך אקור כי אין לו מעמד רגלים, ואם היה גדול וראוך בקל יעול, ע"כ. על כן מה שכתב חאלו הספורים בתורה משס הקיים אמתהו מלד מה שהאריכה בהס. כאליו אמריה חאמר הפוך והפוך כשבע דרישות והקירות אס חוכל למצוא עילה ושתיחה כחאחד מפרטי הספורים הללו, כי בני ספק חללה למצוא הפחה כי אמרה אלוה ירופה מווקפה שצנתיים. וכן עיניך כדרי הרמב"ה אשמה נתה על אריותו ספור בלדותה כה כרצונו לגויהס, ו"ל. והרב אמר ככורה הגויהס כי זה ירשמה לשמועים חדות הגוים. ונס וז אמת כי אכרעה אכתי יזה אש כניו וזה בניו אחריו ויעיד להס על נה ובניו שראו המבול ונלא כהיבה, והנה הוא עד מפי עד בכל עיני המבול ועד רביעי על היערה, כי נה ראה אכתי שראה אדם הראשון, ויהאך ויעקב ראו שם העד כמבול, ויעקב מניד כל זה לירודי מארים וסם לפרעה והנסי דורו, והאנשים בכל דור יודעים אמתות ארבעה והמשה. דורות מנידים מעשייהם וסולדותיהם, ע"כ:

ספר מאמר ראשון הכוזרי

בני נח, והיאך נגרדו הלשונות, ואיך שבנו, והיאך צמחו המלאכות ובנין המדינות ושני העולם מאדם ועד עתה :

מד אמר הכוזרי גם זה תימח אם יש אצלכם מנין ברור מבריאת העולם :
מה אמר החבר בו אנו מונים, ואין בין שני יהודים מחלוקת מהדור ועד כוש :
מן אמר הכוזרי וכמה אתם מונים היום :

מז אמר החבר ארבעת אלפים וחמש מאות. ופרטם מבואר בספר החומש שלנו מימות אדם ושת ואנוש עד נח עד שם ועבר עד אברהם יצחק ויעקב עד

קול יהודה

מאדם ועד עתה. עם היות שלא הודיע משה בתורתו שנות דור ודור עד עתה כי לא עד הזמן אשר הוא יושב בקברו. קף גם זאת ידק אמרו שהודיע שנים עולם מאלם ועד עתה, כי ממה שהגיד להם העולם מהמשך הדורות עד הזמן האז, נעשה בזה כמודיע אחסם עד דורותיו אלה. כי מזמנו ואילך מתורסם וידוע בקהל רב מהסתמעות הקבלה אשר ענפיה ארז אל ופעלה קצרייה עד יום האחרון. והוא אשר דבר סוף סימן מ"ז, ואנחנו קבלנו מנין שני הקדמונים ממשה ונדע מה שיש ממשה עד עתה, ע"כ. ויהבאל לנו כי לא פרץ נדריו לפנות אל רביבים אשר בקשו השבועה רבים יולאו מרכו כונת חז"ל להטיל ספק במספר מפקד משך שעבוד מזרים, וזמן שני הבאים. אבל רגלו עמדה במישור דעמם וידו אוחסת בכוסימ בקלמם הנלממם. ובה האות והמסופה סימן מ"ח ובשני סי' י"ב וכו' כי הוהך בתומו לדיק. והלא סדר עולם בידך אשר ממנו חזינו שנות דור ודור עד ק לא ערחתו להביאם אליך ולהנינם לפניך :

מד גם זה תימח. כמו שהיה חיימם אמרך שחלסם נקדמים הסגולה :

מז אדם שרת אנוש וכו'. הכיור אלו בשמוחם לעונם פרכוסם. ומה שהכניס אותם בכלל הסגולה מסביר פנים ללאורה שחלפה דעמו אלת דעת חז"ל האומרים (שבת ק"ח) כי היה אמת עובד אליים. דלמחר ר' יהושע ר' אבה א"ר ויחנן כל ישראל שחממר שבת כהלכותם חלילו עובד אליים בלמדת מוחלין לו, שנאמר אשרי אדם ישעה זאת, ע"כ.

וכפי מה שהכנין מפשטו הרמב"ם ז"ל בראשון מהלכות יעריה הקרף פילוגי בספרו הממונה מנענו על רע לארוב

עדין שנות עולם, כנראה מדבריו בסי' ס' מהו במאמר, עד בוא דברי החבר בסי' שאלף אחרת ה' דרשפרו להאמין בכל לבו כמחר בדימת ס"ח :

מה בו אנו מונין. כלומר אין לנו מנין אחר זולתו, והסתכן סוס מתורסם וגלוי הוא לכל ומורגל לכל בני אומנתו עד שאנו מונין בו כלל שערותיו ועסקיו ולא יקול בו לא בנבול ולא בכחה : ואין בין שני וכו'. לא נהאך אדם מה מעולם לא בשום דור ולא בשום מקום : מהדור ועד כוש. כלומר בכל מקום שהיהודים שוכים שם והתחזו גלותו ראשון וכו'. וקף שגאלקו בדוים ומנאבים כהכריס גופי הסורס כנראה לתמוז עלו, ע"כ על זה בשנות הטולם אין כאן מהלוקח, משני רגילותו ושגורו כפי הכל בספור ימי השנה :

מז ופרטם מבואר. ר"ל שאמ"ס שלא האמר בעירוש אנו מולאים אותו מנבאל כשאלקני שני חי כל אחד ואחד בדרך סוכר בתומם, אי יאל המנין מאדם עד נח ומנח עד הכריס עד משה רבינו ע"ה : אדם ושאר אנוש וכו'.

הרי כנל קול יהודה הקסא כמה שמשמע מדבריו כי אלו הסוכרים היו הסגולה והסוכים שבאבים, ואילו כנל לא כתיב אמר

אוצר נהמד

הואך צמחו המלאכות. כמו זכרון יבל אינו יושב אהיל ומקסם, ואחיו יובל אבי כל תופס כנור וסוגו, ואובל קין לטעם כל תורס נחמה וכוכל : ובנין המדינות. כמו והגרון שכע שנים ננחה לפני זענן מזרים, וניצן כנל כדור ספלגה, וסדומה לוא. וכל זה הגיד כנח נבואתו המזלגנת שראה כל סדכניה על עינים כנראה כנל כחידות, הכענר והסחיד הכל גלוי וידוע לפניו. ועם כל זה לא נחמס כנל כל הספורים שאלו אך רק לרנון לסודות עומטים, חז"ל הוכיח ס' כהעלותך (קף ק"ב ע"ה) ר"ל אומר ויו לכווא כר נס דלמחר דהא אורייתא אחא ללחמחי ספורין כעלמא וכו', מלני מילאי (מלאכי עליון) כפיכ כנל שמש מלאכיו ורוחם, הרי בלחרי מילאי כשמש דנהחין לחחא חנ"ג דנהחין מתלכטין בנבואה דהאי עלמא (ר"ל מנבוס שטינין יבולס ללוחמס), וחי לוא דמחלמי בנבואה כנבואה דהאי עלמא לא יבלי למויקס כנאי עלמא וכו'. וחי כנלמחי כך, אורייתא דכרל לכו (סדור ידוע לכתיב הקבלס) וכנל עלמין כולו קומינן בנינח כיון דנחמא כנאי עלמא חי לוא דמחלמכא ככני לבושין דהאי עלמא לא יבלי עלמא למחל. ועל דהו האי ספור דלורייתא לנבואה דלורייתא איכו ומאן דחסי דהבוא לנבואה איכו אורייתא פישח רוחיה ולא יכא ליה חולקא כעלמא דלחי. גנין כך אמר דוד גל עיני והכניסם טללות מוקרין, מה דתחמס לנבואה דלורייתא, ע"כ. עד שהכנין בזה וביחוי משל מן אדם הטעובש כמלמס לנ מנין חסבכל סוכר שום הוא עיקר אותו האדם, ואינו מתחלל כנוף וכמהה אשר תחת זה כנבוס : ושני העולם. שנות הטולם אשר מונין בריחם עולם עד עתה, כמבאר כהמון סימן מ"ז :

מד אמר הכוזרי גם זה תימח אם יש אצלכם מנין ברור וכו'.

ר"ל עסק על תמיסתו שחמם כפי' ל"ח כניס שהעניו לו חוון שחמסם הסגולה, ואחר שהראה לו למען אין גלם כמס רכינו ע"ה חדוש הטולם ומעשה כנראשית ושי עולם מאדם ועד עתה היה תפן לידע אם היה זה המנין כדור מיתום ועד וכן היו מונים אבותינו על הסדר, ואין בלוד שגאלקו זה המספר, ואם לאמנו סיוס שומרים זה המספר ולא כנכס עלינו איזה כנבול ושיגיה כדורך סומן.

וכפי כנראה היה עדיין לנו כל עלו להמנין חדוש הטולם אף כי

בוא דברי החבר בסי' שאלף אחרת ה' דרשפרו להאמין בכל לבו כמחר בדימת ס"ח :

מה בו אנו מונין. כלומר אין לנו מנין אחר זולתו, והסתכן סוס מתורסם וגלוי הוא לכל ומורגל לכל בני אומנתו עד שאנו מונין בו כלל שערותיו ועסקיו ולא יקול בו לא בנבול ולא בכחה : ואין בין שני וכו'. לא נהאך אדם מה מעולם לא בשום דור ולא בשום מקום : מהדור ועד כוש. כלומר בכל מקום שהיהודים שוכים שם והתחזו גלותו ראשון וכו'. וקף שגאלקו בדוים ומנאבים כהכריס גופי הסורס כנראה לתמוז עלו, ע"כ על זה בשנות הטולם אין כאן מהלוקח, משני רגילותו ושגורו כפי הכל בספור ימי השנה :

מז ופרטם מבואר. ר"ל שאמ"ס שלא האמר בעירוש אנו מולאים אותו מנבאל כשאלקני שני חי כל אחד ואחד בדרך סוכר בתומם, אי יאל המנין מאדם עד נח ומנח עד הכריס עד משה רבינו ע"ה : אדם ושאר אנוש וכו'.

עד משה, ואלה היו לב האדם וסגולתו, ולכל אחד מהם היו בנים, והשאר כקליפות
אינם דומים לאבות ולא התחבר בהם הענין האלהי, ונסמנה המנין (האלה) לאלה
האלהיים והיו יחידים ולא רבים, עד שהוליד יעקב אבינו שנים עשר שבטים כלם
ראויים

קול יהודה

אוצר נחמד

יצרבו אל הטוב, כי לאטו זריק תמים היא. והיא
דעה הראשונה אל פסוק לא הוול לקרא בשם ה'.
אך האמה עם טוב העיון כפי' ז"ה ששם על ספרים
דוגמה אלו, נדע ולאמה שאין לנו הוכחה ברורה על
דעתו זוה. כי שם על לו הק ומשפט שלל לכל בעל
סגולה יחייב הגדק ודי לו שהיה כשורה מולדתו
שוליד סגולה. והוא נסחו ממדת אלה. אברהם יעויין
שמה. ולאמר גם כן שייבו בענין אברהם מדרשים
הלוקים, שכן מייזו בב"ל פ' ל"ב בענין קומי אלה
כסן גדלאל אדם שח אטם וטקק. אמר להם עד כסן
בללס ודמותו מחלן ואליך קיזן קפמרין וכו', ע"כ.
לו נאמר שדברי ר' יוחנן ל' ויבנו על אטם ענמו
ככהרמב"ם רק על בני דורו, כהוראה דברי רש"י
והר"ן שכתבו שם כלמט דור אטם התחיל לעבוד ע"כ
דמכיו אל' הוול וגו': לב האדם. ר"ל עיקרו,
ובדרך אל' בזיכה רבתי זאת רתקך כי מר כי גע
עד לבך (ירמיה ד') זה סכרדי גדולה שהיה לבס
של ישראל שנאמר (שופטים ה') לבי לחוקקי ישראל
וגו': והיו יחידים ולא רבים. אחרי אמרו שהיו
יחידים נראה מיותר אמרו ולא רבים. אמנם
כריכים את להכרזו שם הנמשך אחריו, ולמר שלל
גלו האלהיים לכלל היוחס רבים עד שהוליד יעקב
אבינו שנים עשר שבטים וכו', כי היו כלם ראויים
לענין האלהי מאז היהם משמו שלמה בני שום סגולה.
ועל זאת נבחרו חז"ל ליעקב אבינו באמרו ז"ל ס"ק
דחמעות יעקב אבינו לא מת ממאמר הכתוב (ירמיה
ל') ועתה אל' חירא עבדי יעקב נאם ה' ולא תחת
ישראל כי הגני מושיעך מרחוק וזה זרעך מחלק שבים,
מקום הוא לזרעו מה זרעו כחיים אף הוא כחיים.
וכפי מה שביאר בו הרשב"א חז"ל. שאל אבות ספולת
היה צדקם ולא זדוקן המולדות עד יעקב, ולא
היה זרעם טולו ראוי להדבק בחיים ולקבל הסורה
שהוא מקור חיים, עד יעקב. כי הוולד היא מזוקקת
שבעתים כלומר אמרוה ה' אמרוה טבורות כסף לרוף
בעלילי לחרן מזוקק שבעתים (מהלים א'). וע"כ לא
היה ראוי לקן לזרע יעקב שהיה לרוף ומזוקק שבעה
זקוקים והוא היה מזוקק בלי ספולת. כי אדם סאלסן
לא חזק זרעו רק בשם, וזה בנה, וזה בשם, ושם
גאברהם, ואברהם בילתח, ויפתח יעקב. ויעקב
היה מזוקק, וכל זרעו אחרו כלו זרע אמה, והוא
זרע של יעקב שהוא אים אמה, מאמרו (מיכה ז')
הקן אמה ליעקב. וע"כ ראוי להדבק באמה ובחיים
והיא הסורה שהיא האמה והחיים, וכל הדבק בה דבק
בחיים, כלומר נאמרה בחיים. ולאמרו זאת הדבקים
ראויים לקבל את הסורה, כאלו יגדורו את החיים.
ובמאמר הכתוב כביואל בהן (ירמיה ב') אותי עזבו מקור
מים חיים. וכל הנפדר ממקור החיים הכי הוא מה באמת. ועל הכונה הוול אמרו יעקב אבינו לא מת,

שומר שבת כלכסה יפולו עובד אליהם כלאום מוחלן לו,
שנאמר אשרי אלוש ימיו זה. וכ"כ במנכ"ס פנ"י מלכס
עכ"ס שימי אלוש שמו עטות גדול, ואטם פלמו מן סמטת
היס, ואמרו כאלו והאל כהל סוככיים וסס משמשים
לפיו רטנו הוא שיעדס בני אדם, כמו שמחלק רואם
שיכבדו העומדים לפניו וכו' כבודו של מלך. והוא ז"ל
שבי סהקזר יספור שלטם זריק תמים הוול וקן דורו הוול
סעודים, והכיו דעת מי ססוכר ק ודלא סכרמ"ס,
ואמר שגמרא נחטוט על דורו. ובלאמה שבי ספרים איה
מה, אשילו עובד אליהם [כדור] אטם (אך הדת דלמי
אלום יעספ אדיו אטו עולה לטוטנו ו). עוד סכיו דלא פל
סוכרים דברתי הוול סגולתו, ודי לו סכילד סגולתו סכוכ
כמו תרת אבי אכרסס. ובלאמה שלל כח סהכר רק לסכדי
אמנות סהדוט וחיך שגחשלב סקבלס נוס, ולסויקן אמנות
דחוט סטולס לוא קבלו רק בני ישראל ולא גויי ארטוט שובדי
אליה"ו. וסגה אלו ספכרו ססכוכיים סס אללות וחיך נקק
הנכר שכלאר ארץ הוולן אחר דור אלוש שכח סס סאל לגמיר
והטבו כל המני הדורות שאין שם אלום רק סוכוכיים וסגולתם,
עד שמדר אכרסס אבינו ע"כ והסחליל לקרוא בשם אמנות
הפ"י. וסגה אלו ספכרו ססכוכיים סס אללות וחיך נקק
מלגטרס ודלי סהולרבו להאמיין בקדמות טולס שסס סוכוכיים
והסגולתם סללות שכלם שלל נגללו רק כן הוול סמולס,
ושכר דחוט סגולתו מכל בני עולס מלכדי סהדידים סכר.
וכסו סר עטנת סכוכי מם שאין המנין הוס טרע לכל בני
עולס, כנראה ממשכתבו כסיומן מ"ד. והולס אלוש אט"ס
הוול הוול מן סטוטוס סס כל זס המנין כדחוט טולס, והאל
כרל אלוש לכוודו עכסר דכרבי הרמב"ם: לב הוול
וסולרו. כמו סהלב טמן חיים לכל סגוף קן ילאה סורס מני
אלו לטוט אחרים בזלך והלחיות להדורות כחיים לטוטס
גדולס: ולכל' אדיר מהו דיו בניס. ר"ל נאמיס אלו
יאל הוול סקדוט וסגולת בני אדם מני בניס, שמהס טרל
אכרסס יתקן יעקב: והשאר כקליפות. והוול סהכור וסכר
נפדר מעט מעט מן קדושה, וכילי הוול מעורבט סס כהכסס
אלוים, כדמות קליפת ספירות אחר כהיס טעכע לטוטת
ספיר: ואל' נגתרברט בו וכו'. ר"ל שאלס' סכוכיים אלו סס
סל הוליד סגולתו, כמו תרת ד"מ אחר סוליד אכרסס, סס
כל זס הוול נטוטו סיס דמות קליפט, וקן אכרסס אט"ס
פ"ס אט"ס שמתכ לו סוד דחוט טולס וסמנין טריין סיס
ככחיות יחיד כי לא יתכן למכור אחרו לכל בני סחול שגחשלב
ובני עכרס, רק ליתת לבדו, וכן יתקן ליעקב לא נשאל
והוול יחידים. ר"ל לא יתכן למכור רק לסוכו מכניו: ע"כ
שהוליד יעקב וכו'. ואלו מדק סחומר טרע לגמיר כי לא
הוול סכול בניס, וכולס קללו וקיומו ארוה סוד וסמנין
עליסס ועל זרעו, וכל דעת ישראל סכור אלו כמכרסס
מחמייס כדחוט טולס וכו' יתכר. ואל' כל בני עולס סכר
וגס לעו מיקר אמחייס אחר שמו סוכוכיים וסגולתם ללוס
ואמייט

ראויים לענין האלהי, ושבת האלהות בקהל רב ובהם היה המנין. ואנחנו קבלנו מצו
שני הקדמונים ממושה ונדע מה שיש ממושה ועד עתה:

מזה אמר הכוזרי זה הפרט מרחיק המחשבה הרעה מן הלב מהכזב וההסכמה.
כי דבר כזה אי אפשר שישכימו עליו עשרה מבלי שיתבלבלו ויגלו
סוד הסכמתם או ידחו דברי מי שיוצא לברר אצלם דבר כזה, כל שכן המונים רבים,
והמנין

קול יהודה

ולא אמרו האבות לא מהו, כי מקצת זרעם מה.
והוא המעיד כי לא היה כח הולדותם חי בלא שום
הפסד כי עוד נמשך מעשיו של נחש. ואמר מה זרע
לא מה אף הוא לא מה, לומר הזרע מעיד על השורש
שלא היה נבזה הולדתו שום הפסד או פסולה, שאילו
מהו קצת הענינים ירשנו במחמה כי היה צעורה שום
הפסד שזמנו נמשך לענינים ההם. ועל כן זרע יעקב
שנבחר בלא מעיד על השורש שלא היה בו שום הפסד,
ולכו זרע אמה כלנו היים, ע"כ: ושבת האלהות
וכו'. חזן ענינו שוב הדבר אל המקום אשר היה שם
אילו בכהלה, רק משמעו שמהייתה שורה על
היהודים עתהקה לביתה שורה במקרהים. כאשר פרו

וישרנו ויורנו ויטמנו היותה מאלד. ודומה לו כ"ו
באמרו ומעה ששבה המלכות לרומיים. ר"ל שעתהקה
להם מצבליה הראשונים. ודומתה זה האגון התנא
במקומה רבים. ומעין דבריו בפסקא הזאת אמר
בשלישי סימן י"א אלף השני בני אדם היו יהודים
מאלד ועד יעקב וכו', ע"כ. ומראה שכל היות בני
ישראל לב אדם והולדתו, על כן נהיה בבורחו להם.
באמרו בני צבורי ישראל, להיותם במקום אדם
הראשון יציר כפיו של הקב"ה כי הוא ראשית אורו
בבריאת האדם, וישראל נוהלי מעלתו ימלאו מקום
אביהם הראשון בבורה. ועל זה ביאר בעל טה שטוס
מאמר ח' כ' ט"ו מה שז"ל אדם אדם, אדם קריום
אדם וכו'. כלומר אדם ראשון להקרא בשם אביהם
הראשון לעולםם ולרשם אהלו, אחר שהכלית
הכונה האלהית בבריאה המשך מס, וכל הפלי אשלים
בכס וכו', ע"כ: ובהם דודה המנין. ר"ל כי צבור
עם לעולם נשאר יצרון ימותה עולם מורשה קהלה
יעקב מקבלת אבות שלמים וכן רבים:

מזה אמר הפרט וכו'.

הפטר המנוול וספר החומש
שלכם, כמה מאלד ועד נה וממנו ולהלן
הכל פטר כאשר דברה מרחיק מלכות אם האדם
מהשבת פול המיוז בו כוז והסכמה. אם לענין
ההסכמה, ח"ל שישכימו על דבר כזה עם כל דקדוקיו
ופרטיו עשרה מבני אדם בבלי שיחבלנו בדקדוקיו
הפטרקים ההם ומתוך בלבולם יביאו סוד הסכמהם
לידי גלוי, ולא ענינם יגלו הסוד על ידי בלבול
הסכמהם לאחו כבה. ואם לענין הכוז אשר יקרא
בו מלד האמינם לדברי יונתן קל מורה, רחוק הוא
מי ימלאנו, כי חזקתן של בני אדם להזדרז ולהשדל
בכל עוז על דמיון דברי מי שירצה לברר אצלם דבר
להסחל בדברי הימים המפורשים אשר היו בני
פסק

אוצר נחמד

והאמינו שסם היו מלו: ואנחנו קבלנו וכו'. כלומר אף
שמתני היה מפורסם בכל בני ישראל כמה הוא נכריאט עולם,
עם כל זה לא ידעו לפטר סדר היותו מאלד הראשון עד
האבות וכיאר ואין נחמד המנין הזה, ומשה על פי ה' ביאר
להם הסדר כשעוה: ונדע מה שיש ממושה ועד עתה.
ששים שעבור ממושה ועד עתה הם יודעים ט"ס כפרי הנביאים,
סמה עבר מליאט מלרים עד בנין בית המקדש הראשון וזמן
עמידתו, וששים שנה ימי גלות בבל וזמן עמידת בית שני
ואחר זה ימות הנביאים והאמוראים והגאונים, ואח"כ התחיל
המנין סוף להיות נמשך בכל ישראל (ר"ל קודם לזה היו מניין
למלכים וקראו הכתובים, והתחילו אחוה המנין גנ'
אלפים תמ"ט ליתרים, כי נראה מדברי הרמב"ם ש' י"ד מה'
שמיטה) עד עתה:

מזה אמר הפרט. זה סוכר מדברי החומש חזק נשתלטה
קבילה היות מייחדי אגולה עד מש: מרחיק
המחשבה הרעה. מי אשר מתעסק רעה נגד פניו ולבו
מהסם מאין ידענו החיות הם של העולם ואיפה היינו ביסוד
ארץ: מן הלב מהכזב וכו'. להניינו מאלד כשע אשר
דבר בלעיל יזק בלבו ומתעכזה פונה אל שורש פולה דברי
ספולוכן כתי' א' שטנו נקדמות, ויחשוב שכן היה המוסכם
לקבוע זמן לבריאת העולם כדי לננות עליו דמות דדויות,
כי לא כל היחידים שדיו המוסך ועד נח אשר מסיים נשתלטה
קבילה סוף לדיקים, וכן מנה עד אברהם, שאשר שיהי
שסם מי שלא דבק בכסם הענין האלעי, כמרה חכי אברהם
ומנ"ם המכר כסותו א"ס, ואולי הם הורישו הסכמה הולת
שקך לבניס: כי דבר כזה. ר"ל הראשון ומנין שהוא
שנין קל ומסור לכל אדם בין חכם ובין טפש ועד הכל
מתמששים בו: שישכימו עליו עשרה. אשילו לא היה הכל
הדור ההוא רק עשרה אשלים והם יכינוו להחזק קצנה
ומשכר מוסכם לבריאת עולם, ויהי כי יבאדם בנייה מהר
כמה זמן עבר מבריאת העולם יאמרו כן זמן, השיני האששים
אלו יקך ואויבים יכידו לפטר לבנייה דבר לא נשמע עד
כס. ואף אם יקבלו זאת הנה נמשך חסון יתחדש להם בלבול
בתבטון, מאלד שקך אין לו רגילים ויחשבו עליו. והכל
יודעין בתבטון. ולא יתכב להם לעון ותחול לפי סוד ההוא
אם יאל להטוב הענין אחר, כי אין בזה ענין מפורסם שיעייל
לדע סוס הדבור, כי אין חוק בין אם ישמון שמהכריאה
אלף שים או אלף ועשר שים וכיוצא כס: ויגלו סוד
הסכמהם. מאלד שרגישו בלבול בתבטון זה הוא כזה וזה
חומר כס, ואין כאלו יקלו להשקט עליו, או יתגלה יחודע
לכל הכל זה שקך אף הוא היה רק הסכמה: או ידחו
וכו'. ולכל הסכות אף הם יסו בני אדם נכונים בו ואונים
יודעים ומולו ע"כ אם יתייז איש לעגוד ויאמר להם כי כך
שענין כלי שקך מלא כולם יתדיו יתנו בקולם עליו אהם מנין
קר זה, בדר דכייך: הסוגים רבים. ר"ל לפי דעת מאמיני
הקדמות

ההמנין קרוב אין הכוזב והשקר יכול להבנם עליו :
ממ אבר החבר אבל אברהם אבינו עצמו היה בדור הפלגה ונשאר הוא וקרוביו בלשון

קול יהודה

אוצר נחמד

הקדמוס אין כלל אדם ראשון והקבל מיוחדים אך רק חולם מלא המיד, כמנהגו עשה כן היה מעולם, הישכן שנשפס פתאום וימשך רוח שקר נבל על גברי יהוה להכניס על מנח ידוע : והמנין קרוב . ר"ל כימי נח לא היה מבריה עולם רק אף שנה וימי משנה לא אלוס וז"ל שנה . וד"מ אם יקום גניא בנות הוא וימר לא כי בטולם נחמרה אז אף או אלסיס שנה לא יוחר , מי פתי ואמין לדבריו : להבנם עליו . כי דרך השקר להיות נכנס בלב מעט מעט , נחמרה מעט מן השקר מעט נחמה ואין יכיר , זו ואח"כ שאר מתוסף ויבא עד שגור לבדו קבוע בלב . וזה ולא יעיר נמנין והשנון הוא מכל מה שקדם :

ממ אבר אברהם וכו' . אמר שמלמד משנה דברים נחמיה אבר הכיז המך , אין מקום להקבל לכהנים בעבור היחידים הכניסו בחון הקבלה אשר היו עובדי ע"א כמו מרה , כי לא היה צורך להשתררות הקבלה מאכ לך דוקא , כי אברהם אבינו לא הוצרך לקבלה אפי' ושאר יחידים הללו כשרים , כי הוא היה בדור הפלגה ויהוה או כן מ"ח שנה , כמ"ש רש"י ז"ל בשנה (ד"י ע"ג) , ועדיין היה עבר אפי' אפי' קיים . ואף נח לא מה עד שנה י"ח לאברהם וקבל מהם : בדור הפלגה . ר"ל שכל עיקר הקבלה מהדור העולם ונתן עמידו

פסק משתרגים אליהם על איזה פרס מן הפרטים ההם המפורסמים להוכיח על פניו כזו . ובכן היה השטר הוא מוויץ מחוץ ע"י הפרס הוא המוכחש יחפס . וכו"ש שניה זו נקל בהיות כלל המנין משנה היעירה קרוב מאד בימי משה כי לא היה כולו רק אלפים וה"ק שנה , ואין הכוזב והשקר יכול להבנם עליו ולא מאד כללו ולא מאד פטריו , כי לפי מעט השנים הרבה הרחקת הכוזב מעיניו , כי הרז"ה לשקר מרחיק הזמנה עידי ממקום קרוב . ובכל הכוזב והשקר לזווג עם הכוזב וההסכמה שקדם זכרם . ועם היות טענה על זה ממה שכתב הפילוסוף מקולות פנים רבים אדירים אשר שטפו עברו על מקומות פונים בזה אחר זה , והיא הסבה אלנו לאבדן ספרי ההכמה , וכמו שכתב הרמב"ם בספר מלחמותיו מאמר ו' פ' ט"ו , כבר השיב עליו ההוגן במקום ההוא , ע"ש . ואל הבהל בדוקך להשוב שבחומר ראייה זו דעים ישחיתו , כי היום היה התמנה הדומה פרס ומדי עם ועם כלשונם להיות כל איש שורר בדהו להוכיח מהסכמה בעליהן ראה על אמתתו , וכל האנשים יתנו יקר לבעליהן והנם מובאים אל מנע הקבוצ בין ההפכים וכדי בניון וקפץ . אל בני , כי לא טובה התולדה הואת אשר תלדנה מהשנותך עקודים קודים . כי הנה המך זכר בראיה הואת את אשר עשהה ואת אשר עזר עליה בחמור דבר כזה ח"א שסיכיתו וגו' . ובכזו ההשתלחלה הבחין ומדע כי היום לא הקרא הסכמה בקר חמונה שיאמינו לנחון אורח או מופת המושכים לבו של אדם , כי ההתהלל כל אחת מהם מיוסדת על דברים נעשים להפילא למראית עיני המוטים אחריהן . וז"ל מ"ח כוחית אמתתו מכת הכז שמי שנראה המכרה שאילו היה כוזב היו דוחים דברי הרז"ה לכבר אלסם דבר כמורו . דע לך כי אין מעשה שקפו ונבורתו של זה ההקס אלל ששפטר לעשהה מדהה ולשחור הדבר ההוא ששפסו על כזו מדברים גנלים מפורסמים לחוש , כמו שאמרנו בעיני הפרס החמר שאשפורה החיירה היה הלוי בפרסום ספרי הקדמונית כראויס להמאנ גם מתחול גם משלשום עם מאז דברו על כלל המנין ההוא מעת היעירה , כי המנין קרוב במדובר וכו"ש בפרטים הכללים זו . לא כן בעניני החרות כי מי זה יעבר לבו לנעה להוכיח על פני האומר קך וקך חששו , זה הדרך לבו זו ולחורתי הקשיבו על כי נוראוח נללחתי ונפשי יודעה מאד . הלא אין עיני החיירה מסור לביט דין פרסום גדול שיוכל להכזבו לדוגמה המנין ופרישו אשר עליו . ויהיה הראיה המכרה . והנה מכת ראיות החמרי נחקרבה אל הדעה פנת החדות , על דרך מלמד הכמה זכר ימות עולם וגו' , לפי מה שציאר בן הר"א במרכבה המשנה אשר לו בחמרו זכור עולם כמה הם , שהעולם היום הוא היום הקרוב לשני אלפים וה"ק שנה שנברא , והמנין היה משנים לא בא כי אם מהשנה האמתי והוא היות העולם מתודש , ולכן נמנה העולם בימותיו מהיום שנברא בו . וכמו שזכר החבר לכוזרי זכו , ע"כ . גם הנה אמרת החבר כרופה מאד על היותו מהסעפים מלב האדם וגבולתו , כי יאמה הוא מנבק להוכיח בעלם וראשונה למען יאדק בדברו בהשפטו לפי מלך ויעשה בן חורין לפטר מן התרעומת והתרפה אשר נשא עליו בחמרו סי' י"ח אי דואה חוקך מההפך יהודי וכבר שב דברך דואה אחר שטיה שמן .

אוצר נחמד

הקדמוס אין כלל אדם ראשון והקבל מיוחדים אך רק חולם מלא המיד, כמנהגו עשה כן היה מעולם, הישכן שנשפס פתאום וימשך רוח שקר נבל על גברי יהוה להכניס על מנח ידוע : והמנין קרוב . ר"ל כימי נח לא היה מבריה עולם רק אף שנה וימי משנה לא אלוס וז"ל שנה . וד"מ אם יקום גניא בנות הוא וימר לא כי בטולם נחמרה אז אף או אלסיס שנה לא יוחר , מי פתי ואמין לדבריו : להבנם עליו . כי דרך השקר להיות נכנס בלב מעט מעט , נחמרה מעט מן השקר מעט נחמה ואין יכיר , זו ואח"כ שאר מתוסף ויבא עד שגור לבדו קבוע בלב . וזה ולא יעיר נמנין והשנון הוא מכל מה שקדם :

קול יהודה

ממ אבר אברהם וכו' . אמר שמלמד משנה דברים נחמיה אבר הכיז המך , אין מקום להקבל לכהנים בעבור היחידים הכניסו בחון הקבלה אשר היו עובדי ע"א כמו מרה , כי לא היה צורך להשתררות הקבלה מאכ לך דוקא , כי אברהם אבינו לא הוצרך לקבלה אפי' ושאר יחידים הללו כשרים , כי הוא היה בדור הפלגה ויהוה או כן מ"ח שנה , כמ"ש רש"י ז"ל בשנה (ד"י ע"ג) , ועדיין היה עבר אפי' אפי' קיים . ואף נח לא מה עד שנה י"ח לאברהם וקבל מהם : בדור הפלגה . ר"ל שכל עיקר הקבלה מהדור העולם ונתן עמידו

ממ אבר אברהם אבינו וכו' . היה עיני דור הפלגה אשר בא ספורו בחון הכלאים בספר החומש שגלו להגיד חוק היהיה כל הארץ שפה אחת ואחר נפולו , יפה כמו להכיל פנים אל אמתות פחדו ופרישו כי לו יאמה הסכמת לשון עד זמן ועדן כמו שטיה מעיק אור חלף הלבנותה מימי קדם , מתיך זכרון לראשונים המכסויים על ככה . על כן שח פניו החבר להוסיף לוחם בגבורת ראייה של מעלה אשר החל החמרי לעשה על אוראוח קיום הספורים ההם שמתחכם יוכר ויבחן ה"ש עם סגולה אשר מאתו היהיה שח לראש פנת כוונה כאמור . וזה מעשה ההודאה על ידי צירוף הכספר הלא כי רב חילו מתדובר . והלא כה דברו יקר הולך , כבר האעמי לפניך דרך כללות משמות ההולה עד אדם הראשון יזיר כפי יח' ככתוב על ספר תורה אליהם אשר עזדסה נאמנה מאד להכין ולחורתי על ידי שטיה הספורים כי הכנולה מורשה

ממ אבר אברהם אבינו וכו' . היה עיני דור הפלגה אשר בא ספורו בחון הכלאים בספר החומש שגלו להגיד חוק היהיה כל הארץ שפה אחת ואחר נפולו , יפה כמו להכיל פנים אל אמתות פחדו ופרישו כי לו יאמה הסכמת לשון עד זמן ועדן כמו שטיה מעיק אור חלף הלבנותה מימי קדם , מתיך זכרון לראשונים המכסויים על ככה . על כן שח פניו החבר להוסיף לוחם בגבורת ראייה של מעלה אשר החל החמרי לעשה על אוראוח קיום הספורים ההם שמתחכם יוכר ויבחן ה"ש עם סגולה אשר מאתו היהיה שח לראש פנת כוונה כאמור . וזה מעשה ההודאה על ידי צירוף הכספר הלא כי רב חילו מתדובר . והלא כה דברו יקר הולך , כבר האעמי לפניך דרך כללות משמות ההולה עד אדם הראשון יזיר כפי יח' ככתוב על ספר תורה אליהם אשר עזדסה נאמנה מאד להכין ולחורתי על ידי שטיה הספורים כי הכנולה מורשה

בלשון עבר אבי אביו, ולזה נקרא עברי. ובא משה אחריו לארבע מאות שנה
 העולם מלא מחכמת שמים וארץ, ובא אל פרעה וחכמי מצרים וחכמי בני ישראל
 חוקרים עליו על אשר לא האמינו לו אמונה שלימה כי הבורא מדבר עם אדם, עד
 שהשיעם דבריו בעשרת הדברים, וכן היו עמו עמו, ולא מסבלותם אבל מחכמתם,
 מיראתם תחבולות החכמות השמימיות בעבור הוכובים וזולתם, מאשר לא יעמדו
 למחקר

אוצר נחמד

קול יהודה

לנו קלה יעקב. אחת דברתי שמים וז שפתה נס
 נהדוש כלשר דגה. למה טוב חתי למה לך חזקה
 ומיודת בנהיגה חיה ערע מיוחד ורשום שנספורים
 ההם אשר בהגלות נגלות אמתו אלך חמשל לעומת
 אל האמת המדוי והמשך אליו בנהג רוח. ורליזתי
 בזה חינוך חן הדדו שפטיה לי עדיק בנהג. חס
 לזליה אל החסד אלך השנינו צמוז עדיק. חס
 כי מכלל לב האדם וסגולתו שזכרנו אחד היה אברהם
 מיוחד לראש יחס אומתו, כלמור (ישעיה ל"א) הבישו
 אל זור חוננתם וגו' השיגי אל אברהם איביס וגו'.
 דוא עצמו היה בדרו הפלגה כי זימו וללנה
 הארץ, ונשאר דוא וקרביו בלשון עבר אבי
 אביו. וזה יודע מלד מה שנה להם כחמו לטון
 וטל על לטון כלמונו זס. יי הנה עבר קרל שס
 בנו טלג כי זימו וללנה הארץ, ואברהם נקרא
 צמוז על שס אל חמוז ג"ס, ויחוק בנו על שס
 ויחוק ויחמר בלבו הלבו מלה שנה יולד וגו' ועל שס
 חוקק עשה לי אלהים וגו', ויסקב על שס וידו אומת
 כעקב עשו, ורביס ה"א. ולזה נקרא עברי
 להתיחס אל עבר לא מפני יאזוה מעבר הארץ, ש"א
 מה הוא ענין אמרי כי לא יוכלנו המגרים ללכול אס
 העברים לחס וכי המקום גורס מניעה אכילתם גס
 יחד, אין זו כי חס על כי דמיסה שומה להיחס
 מחייקים דעשה עבר. אלל דתי נקרא עברי להתיחס
 אל עבר כלמור, כי אברהם וסגולתו ולל למרת אביו
 יחשב (וכמו שיחבאר סימן ל"א). ובכן הלשון האול
 נחל לו להיחזר מרת משהל בנסגולה. והנה הספור
 האול הנכבד בחורש מהה לא יפול עליו הכוז מלד
 קירוב חמנו כי הנה בא משה ארריו לארבע מלד
 מאות שנה, ואזה אמרת כי על מינן קירוב אין
 הכוז והסקר יכול להכנס. ואס ככה אמה חומר על
 מינן שמה הייאר אשר היו זימי משה כלפליס ות"ק כל
 שכן שייקד צמינן מונע על הירצב מחלו. ולפעולת
 אדם נדבד שפתך שהיו משחזרתי לרחות דברי מי שירצה לנבר אללס דבר מה, והירצב ארזות וקבע בם
 בעמריס מלד מה שידעה מחכמת אשו זמנו על מרע"ה ומהגס עמו לבנלי שמוע חס לא לרזה השמש עליו
 ועיניס מחזינה רלייה חושייה, ואפילו בני עמו היו משקפים במעשיו וכביסו אחרי מהה לדקק עמו
 פד חוה בעפרס. וכ"ס עהיה זה חקק אשויס אשר לא מנבי ישראל חס. וכבר עלה החורה במהלה כוחת
 פ' ל"ה מהפך באחרו על מרע"ה, הדינה החורה עליו ג"כ שלא יקום כניא לעולם ושיעשה אומות צברהיסי
 לעיני חסדו והטוול הנהוה לו והחולק עליו כמו שפשה מהה, והוא חמוז וולל חס קים כניא עוד בישראל
 כמשה וגו' לכל האמות והרפוחים וגו' לעיני כל ישראל. שהוא קשר הנה שני העיניס יחד שלא יקום כניא
 שטיג כהגתו ולל מי שיעשה כמעשו. ואח"כ ביאר שהאמות היו לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארט החולקים
 עליו וסו ג"כ לעיני כל ישראל הנמשכים אחריו, שנאמר לעיני כל ישראל, פ"ב. וכל המרדו האול היחס
 אללס מיראתם תחבולות החכמות השמימיות בעבור הוכובים, שמה יודע היה משה עה נקיעס
 יס טף אדך משל כפי משפטי מערכת הכובים ועל כן נטה ח' חס יזו עליו ויבקעה, כמו שיעה חניס ש

מחדתו לא גיעו באמתו רק לאברהם וקרביו. אמנם שאר
 כל בני עולם הלא נתלבל לשונם וסכת מהס לשון קודם
 שזיו משתמיס בו קודם, ושיעשו מלא עמד טעס בקבלס
 כנס: ולזה נקרא עברי. ענינן שנאמר ויבא הפליט ויבא
 לאברהם עברי (פ' לך לך) שאין כנסו שנקרא כן על שם עבר
 כהר, שא"כ מה לא כנסו ללמדנו בזה, ועוד כי שיקר
 שיינס חסר, כי מלה עבר כלי מלה כסר אין לו שום
 פירוש. לכן אמר הכהר שכתוב מיתקו אחר עבר (ודעס
 רמ"ז ז"ל אינו כן אך עברי ע"ס עבר כהר, ומקרא חסישו
 שנאמר ולשם ילדו גס הוא אבי כל בני עבר, משמע מפיס"י):
 העולם מלא מחכמת שמים וארץ. כלומר כל בני עולם
 מלד אברהם ורשו מלאו ודיס מחכמת שמים וארץ, כ"ל
 חכמה הטוונ והטעינות, מאחר שהיו עובדים הכובים
 וסמלות וזכרס סיכולת לשמש, היו חוקרים לדעת מהלס
 ותלכס נקיע טעמיס על טע וכלל שס: והכמי מצרים.
 כי סס היו חוסר מפורכמיס בחכמה זו מעולם, נעבור שפס
 שמיס היה פמוד טסור ונקי באלס מכלי אר וטן, כי לא
 ירד שס גסל ואין מונע מביס מדי כמל כוכבי שמיס
 ימנוטויס: אבות שליחא וכו'. וכמו שנאמר בערס
 ולאחן סיוס כסר רליט כי ידבר אליס חס האדם וחי:
 וכן היו עמו עמו. ז"ל שכתו שמיס והכמי מלנו לדת
 אל ח' וכתבו ע"ז לגמר, כמו כן בני ישראל אע"פ שהאמינו
 בה' ובנסה ע"ז עדיין היה לנס חלוק, והכריכו הכבס
 בחוק מניס: ולא מסבלותם. שהיו בורחים החירות מן
 שמיס ובסקרלו יחל לכו, וספלו סולת שיהיה מלא
 להאמן: אבל מרזמור"ם. ז"ל אול היה לנס להכנס:
 מיראתם תחבולות וכו'. כי אין רלי ללמלן כל דבר כפי
 שס יחוק עליו כן נעשה כחיו חסול: הרחכות
 השמימיות. אך אולי יש כח כוכבי השמיס לררד מניס
 פעולת הליודיסי להשמש כסס, כמו שהיו סוכרים אז כל
 בני עולם שכוכביס ואלו מרזמ"ס לעובדיס לעשות בקרס
 טללוס: חולתם. פעולת שאר חכמות הליודיסי כטעני
 סדריס: מאשר לא יעמדו למחקר. לא יהיה לנס קיוס
 להחוקר

למחקר מפני שהם כמו הדבר המזויף, והענין האלהי כזהב המזוקק חולך ומוסיף. ואיך יעלה ברעת שידומה אצלם כי הלשונות אשר היו לפניהם כחמש מאות שנה היו לשון עבר לברדה ונפלה בבבל בימי פלג, ויחס אומה כך וכך אל יפת, ואומה כך וכך אל שם, ואומה כך וכך אל חם, וארצותם כך. היתכן לאדם היום לאמת אצלנו כוב ביחס אומות מפורסמות ובדבריהם ובלשונותם ויהיה הדבר פחות מחמש מאות שנה:

אמר

אמר נחמד

קול יהודה

למחקר עליהם, והוא יגיד שאלו משה' ה' כי משה' ה' לא יוכל דבר ארצה וסבל יתקיים וכן יעשה בכל עם וסבל עש, לא כן פועל ארצה וסבל יתקיים ולא יעשה כלו כפי ארצו יגיד עליו בתחלה אצל יעקב בן הרבס מן ספק. וכן יתחבר אל מעשהו לטובן שפות ידועות מן היום או הילול. חלל הכרמ' ו'ל ש"י מה' יסודי הכרמ, הכרמ' ארז הכרמ' לנבואה וכו' אומרים לו א' נבוא ארז לזכור דברים שהתחיל ליות, והוא אומר, ואנו מהמים לראות היבואו דבריו ארז לא, ואשלוני של דבר קטן הכי זה נבוא שקר. והלא המעשים והסקמיוס ואמרים מה ששחוד ליות מה הפרס בין סניכ' ובינס. אלא המעשויס והסקמיוס ויכוננו כנס מקלם דברים מסקימיוס ומקלםס ארזס מסקימיוס. כענין שאמר יעמדו אל ויבשעו כרבי שמים המזויס בזכוכיס מוזויסם לחדים מהארז יבואו עיניך (שמים מ'), מהארז ולא כל ארז. ומהארז שלא יתקיים מדבריהם כלום אלא יעשו ככל, כענין שאמר מפר ארזות נדיס וגו' (שם מ'ד), ארז הכרמ' כל דבר קיימים שאמר כי לא יוכל מדבר ה' ארזס (מ' כ"ו), ע"ל: הדבר המזויף. וכן ארז כי עירוב סניכ' ארז שארז דמס במרחשו לזכ עוב, ארז יתקר ארזיו להסליכו בלא אל יתקר חולרו: כזהב המזוקק. יקר מסיכיס: הולך ומוסיף. שארז הכרמ' בלא יתקין ויקר ממש שמים קודם. כדמסק סוס דבר ה', כל עוד שוקרין עליו ומתאר אמרסו וסנס יופר בלא ארז: איך יעלה ברעת. כלומר דבר יעלה שול דעתו: שידומה אצלם. שאלו בני ישראל תהקי דמיון שול להאמין בכל זו שקר, כלא ארז רלו מימיסם בכל הארזות עוד עודנו לא האמינו בשלימות ולא זוס ידס מהקירס ארז הקירס ברוב הכהמס, ואיך יעמוד לנס לשמוע ענין מבורר ופשוט, כי הונג לנס כי זו מחמש מאות שנה, סעוד סנס שמדור סלגס עד לארס ממלריס בקירוב, כי מנריס בין סנחריס

זה זירוס' הכלרי, או שמה עשה זה באופן אשר זולתם על ידי כשפים והורדת רוחניות. וכל אלה ההנהגות הם מאשר לא יעמדו למחקר וכו'. שמהן המחקר יוכר ויפס, מה שאין כן הענין האלהי בלמה אשר הוא כזהב המזוקק הולך ומוסיף. ואם ככה קרוב אליהם הדבר מאל ונקמה עיניהם בהכמה ודעת והורגט בחקירת עיניו, איך יעלה ברעת שנתחם יעברו ויכסלו כי ידומה אצלם וירון לבס פתאום להאמין בדברי משה על ענין הפלגה ופרטיה. כי יסוס ארז או עור לבלתי פתוחם אל בטול כזבו מן ירבה ההפסדותו בעולם בעמדם כנגדו להלחם על ועלה מן הארץ על ידי יצאכו והמכה חרות על לוחם דברי הקדמוניות. וזכרם בזיוק ספור סלגס טוס ופען לגבול פרטי יחסי האומות ומחלקות ארצותם כי כרוכס כן יחסיטו סנת המספר אותם בהמלל סחירת ארז מהס על פי סכרי דברי הימים הקדומים. ערכה לפני סחיגס מר' ארזי היתכן: לארם היום (א"ע) שאין הכהמה מנייה כולל כמו שחיס בעת הירא) לאמת אצלנו (ואם לא הגענו להני מרביח הכמהם של רשעוים שקלס זכרס) כוב ביחס אומות מפורסמות שהכל יודעים כטיב עיניס, ובדבריהם, ר"ל ממורסותיהם, ובלשונותם, שכל אלה הם דברים רעומים שאין דרך השולס להעליס עין מחקירת אמחמס, ושלגלם קבלת ארזת מנייה בעיניס. ועס זה ידויה הדבר פחות מחמש מאות שנה. כי בלי ספק כל פרטי מעשיהם בספר נכתבים. איך יתכן אם שנתפתח ובעלי עין למחקר על עניו מהי וספוריס

אשר כה כנס להורות על הפך המסופר בזיות זו כז' (*). ועמה כי העברתי את אשר לי בניאר כל כנס הזהב בכלל לחזור על פנים קניס זעיר סס זעיר סס: וכן היו עמו עמו. ר"ל ענש חמ' יבוא בני עמו להקרים כעזו ולהקריק בענח אמנות אומן כמה ימרוהו כמדבר: בעבור הרבובים. מלך ידעסו בגזרת מהפסס לכל זמן ועת לכל חסן: ויחוללם. לדעת לעות הורדת הרעותיות ולפשוט בהס כשפים ע"פ קצור למלחמל סמיס ויכולל על דרך מה שאר המורה בשליסי פ' כ"ס: לא יעמדו למחקר וכו'. בהחיימם ססטר חמלל כיוולל זו. ולמסקר יעסס: כי הלשונות וכו' היו לשון עבר לברדה וכו'. כי אמנס סלגסו

(* ואתה המעיין שא לא עיניך ואלא איך שחם הכרז בארצם מאות וסויס כפחות מהמס מאות, כי סחלס ארז כנל משה ארז דור סלגס לארצם מאות ענש וסנסמן אמר כי מן סלגס עד מסס פחות מס'ק. וסנסות אל לנכך כי ארצס סוס כנלגסן מן מ'ס מיה סרבי כנל סדר עולס פ' א'. מנלל מן סלגס עד שגורל יתקן ר"כ סס. וסנסול יתקן עד נלח בני ישראל ממלריס ח' סנה. וכן סכוב כי גר יסיה ורסק כרלן לא לנס וגו' ארצם מלחט סס, זה יתקן סל דעת מלל, וכן סכוב סכר עולס פ' כ', וסנלריס סחיקי רכ"י וסרלכ"ע. סרי מן סלגס עד משה עת אל דבר לירלל פר"כ סנ, כי סלגסיס ענח סוכריס כלמרו וסו מקן סלגסיס ענח וארצם מאות ענש וסו כעלם סיוס סס יללל כל כנללמס פ' מלך מלריס, סיונו משגורס גורס בין סנחריס עד שגורל יתקן וכמו סנחנר רכ"י וסרלכ"ע. ולף ארז למרו ססו פוסס על הארצם מאות כי סוכיפ על חמללס סנע ארז סגריס כדעת כנענ', עיניך ארז אלא סנ"כ. ואל סנ כן סנכ' אל

ג אמר הכוזרי זה לא יתכן, ואיך יתכן זה ואנחנו מוצאים החכמות בכתב ידי מחבריהם מחמש מאות שנה, ודבר "מי (כ"ח לינונו) שהיה מחמש מאות שנה לא יעבור הכזב על הגלותו כמו היחסים והלשונות והכתיבות : **בא** אמר החבר והיאך לא היו חולקים על משה במה שאמר, והיו עמו תובעים אותו, כל שכן וזולתם :

אוצר נהמר

הכתמים עד אהם ממזרים סיה ת"ל שנה, ממאמר בסדר נא ומשכן בני יבראל בראך מזרים (ויפרש' י' ו' סהיונו מזרים בין הכתרים) ת"ל שנה, ומדור הפלגה שהיה אז אהרנס בן מ"ח שנה כ"ל עד כרות בין הכתרים שהיה אז בן ע' שנה כמ"ח הסום' נכחה (ד"י ע"כ), כמו כ"כ שנה. הכי מניב שנה. ומשע שגולד מבקש עד דור הפלגה כמו שש"כ שנה, וסאו שאמר הלוי ובק מבקש אחריו לארבע מאות שנה. והמנר תפס להוויחה מסכר גדול שאפילו סוף חמש מאות שנה עכ"ל סוף זמן קרוב בכתיבת אמונה זאת, שאלמין שקודם ח"ק שנה היה שפה אהה לכל הארץ וסוף לבין הקודם, ומאלו גלגלו ומתפרדו הלבשות והשמות פשו ששה סיום. וסוף יגיד לנו אדם כמה הענין על זמן קרוב כזה הלא גם בני אדם גם כני אים כולם ישתקו עליו וייתשכחו למשונע איש הרוב ול' יאמינו זה עשום פנים, חף כי הכתומים :

ב בראית ידי מחבריהם. הכוזרי הוכיח אות ומופת על דבריו. וסוף שסרי כדור הפלגה סוף כולם מדברים בלשון עבר, ומסתמא גם הכהן סיה אחד לכולם עד אשר הפלגה שנגלה כל אומה לכתב ולגשוש, וסוף מנא סריס כומנו סהכנס סהמנר קודם חמש מאות שנה, ומסתמא לדעת הכותרים בענין הפלגה וכנסים סאלו כן סיה לסם קרוב כזה כי סריס זמן כתיבתם קודם ח"ק שנה ממחברים אשר בכל אומה וממחיתו וייתכנס קודם ח"ק שנה סוף עור אז סלם סוף יגיד לו קרוב נא ספר ומראה כתב בלשון מזרים קודם ס"ק שנה, נא לבין הקודם, הכי ארמו ויתבאר : על הגלותו. סוף גלגולת חודותיו : יורחיים . יתם סלחומות . והלשונות . מתי הקימלו סלחומה פלונת לסתמם ד"מ בלשונם וכנסם : **בא** לא היו חולקים וכו'. אמר כ"ס ששוחתי מתמתי כרמייתן ויסע אמר, סוף גלגל סוף סוף מאמינים

קול יהודה

שנתרבו ח"כ"כ סוף מתהלה שפה אהה ודברים אהדים ללשון עבר וחסרי כן נלגנו ללשונותם :

ג זה לא יתכן וכו'. כי אפילו הריקנים שבני אדם יחזקו לכך וישתדלו לנמא דרך אל ספירס הכזב והטלונות מן הארץ כבינה לאל סל לעשות, כמו סכום כדון הזה כי אהנו מולאים סהכמס ככתב ידי סהכריהם מת"ק שנה. וכן סיה הענין בדבר מי סהיה מזמן כזה אשר בלי ספק ל' יעבור עליו הכזב מאל הגלותו מספרי דברי יומים. וכמו אלה דברים סמסורכיים עקל מאל להמאל סהך הכזב . הלא סמה יחסי סהשפחות והלשונות והכתיבות סעומדים לגס עמיס עליהם לבניהם יספרו וכניהם לבניהם לדור סהרון. ולפי זה ח"ן כדברי סהלך מוספה על דברי סהנר כדומה רק סהרנה כ"סורס. חף ספן עור לומר כי מזכריו של חנר הקודמים ל' אהרן סהלך רסיה על סהנר כי חס מאל סיוות כ"סם סלומה וכו'. וסדבר ספחות מת"ק שנה. כי אהנם חף מזולה כזה כי סהכריס אהה סרסום סהקובל מזמן קרוב כזה סוף סוף סל סמה עניוס. על כן מאמר סהלך קיים דרסונה רלויית סהנר סמוכנת לו מדבריו הקודמים, וסלח כן סוסיף סח כחה לו מאל כתיב יד סהמכריס אשר יע ועד סיה בראך סממם מלומה סנה :

בא והיאך לא היו חולקים וכו'. כיון שעל דבר קרוב מה"ק שנה לא יעבור כזב מאל בגלותו כי זה כל האדם אפילו כהן הברועים שבהם, ח"כ"כ כשהודיע משה ענין דור הפלגה כי ספקיים סכדוריו רילו סיה כבעין סההה סיהותם של כזב

קרוב הוא לפחות מת"ק שנה, סיה רלוי סיהלקו עליו

לכך כי אז וכו שני דורות כדעת ח"ל וכמו סכתב רלכ"ס ס' סמות על אמרו יוסף וכל אחיו וכל סדור סהוא, סלין סדור קרוב למספר סנים כן וכן, רק מסלודי כן רלכ ב' דורות וכסלודי קודם רלכ ג' דורות וכן סמדי, כסלון כן יסלאל סדור ארוך ודור קרל לני כרוב ומקוטע שני סלכס אשר יוליד. ומלאל סליין עקודם סעקוד אכרסח אכן עורל אה יסלח ססכילי כסוף ססר סלוי, כי סוף סיה סומר סכל דור ל"ס שנה וסכס לסיכיעימ סמה ססכום סס וסחי סלויב אחרי זסל סלה ורלעינים שנה וסרלה אה בניו וסל בני בניו אכרסע דורות, וכסמלך ק"מ כסנ ל' דורות יגישו לכל דור ל"ס שנה. וסכרל"ע גלס טעוה, כלמתי כי אכרסע סדורות סס כלל כל מה סרלה בין קודם סכום בין אחר סטורו כי דור סהלך כקלס דור כן נא כרורס כמו שסכרנו. אמור סעסח כי סלכרס וכל משה אחרינו ל' שנה, ר"ל אחר סהה סהוא סריס בו אכרסס כלמתי, כי אחרי סלודיו אה יתכן ל"כ שנה אחר ספלגה ססחדש סדור. וגס לדעת סרמכ"ן ינדק אמרו ל' שנה על סכיו סהנין סהוא סלששים שנה. אהנם סקירוב לפי דרך זה שדעת סהנר כרס"ו וסרלכ"ו וליסלאל דלרעב סמות דוקא סלמרי סמות סח"ס"כ שנה ר"ל כתיבתם סוף סהוא עמו אשר בו נלגלה סהלך, שכל בתינוס זו סיה סס מניב סנה אז סס"כ לדעת סרמכ"ן וסרי כן עכ"ס סמות מת"ק. וסדנר מכוכל כי לסי סייעס זו יסכאל אמרו וכל משה וכו' על סיולה יסמלאל ולרעס סהלוא סהס ממזרים סריס אז כן סמוינים סנה. חף י' לנו כזה סייעס סמה כי אמרו וכל משה אחרינו וכו' סוף על כיוכל מסי סלוי סעולס אחר סוף ספלגה סמה ח"כ סנה לפי סייעת סרמכ"ן כוספס סלששים שנה על סהכנע סלות כסדורו. וסיסי סלמתי אחר כן כהנח סמות סנה אז סמות סממם סמות ככתיבת זמן יסיה סלששים, סלל כ"ס ססל אל כרסע וסל כיוכל סייעס סוכר אלל אמרו וכל משה אחרינו ל' שנה וכו' וכל אל כרסעס וכו' :

גב אמר הכוזרי אלה דברים מקבילים חזקים ומיוסדים :
גב אמר החבר האתה רואה שהלשונות קדומות אין להם תחלה :
גב אמר הכוזרי אבל הם חדשות מוסכם עליהם. מורה על זה תבורם מן השמות
 והפעלים והמלות. והם מן האותיות הלוקחות ממוצאי הדבור :

אמר

אוצר נחמד

קול יהודה

מאמינים לדגרו, אבל היה מקום אחסן לנכר שקדוהו, ואסילו
 עמו שם אהביו לא יוכלו לעבור על הגדת הכוזרי כזה וסיו
 מוצעין, לחוב, כלש המעריצים ושאר האומות :

גב מקבילים חזקים ומיוסדים. כלומר מעשה אין
 לשקק בקבלה זאת. כי מאחר שעל

נחבד הפיע הזה של דור הפלגה וזכרונם והלבוש השמות וחס
 האומות, וזה מופיע על כי עיני ה' משוטטות בכל הארץ וכל
 זעזיו וכפזר ומצביה על בני אדם, ומנייה מבוחר הדוש
 העולם. ונפלה ולא תופיק קום דעה הפילוסופים כסמון א'
 ולא יאזרו דגריהם ולא יעלו על לב לעולם :

גב האתה רואה. המבד סופיק אומן לבדך הדוש העולם
 אף מולת דרך המקביל שנוכר עד כס :

שהלשונות קדומות. ר"ל אם יש מקום לשכל שיאמין כי
 כל השמות אחר כלל עם ועם קד היו מעולם בלי התחלה,
 רק הטבע המחייבת סדר התנועות וההרשג לחדש היא
 המחייבת הלבון, וכמו שיחשבה תואר כל עם לפי מושג אלאם
 בעצם הארץ כסוף מן יסמנה הלבון והכל מעמלם כבעד, ויאמר
 מחאמי הקדמות שיהיו השמות מעולם בלי התחלה :

גב אבל הם חדשות. אין מקום להסתפק בזה, כי
 ודאי שהיה עם שמתחדשו בלשונות הסם לכל עם

ועם אחר שלא היו מקודם : מוסכם עליהם. אין כלל ענין
 שימתוך כבעד, ויהיה אלוה עפע או ריח להבנת הלבון באופן
 זה, מלבד עקר הסכימו : מורה על זה. הראש על זה :

הבורם. סבור חלקי הלבון כנייה והסגל בשלש תלויק :
 השמות. עם דבר עם, כמו שמיס ארץ, הדומות לזה, שאין
 שום הכל בעולם שידרוש עם לוח בכל לשונות העמים על
 מה נקרא בשם זה, ורק עקר הסכימו : והפעלים. כמו אבל
 בנה שמר, והדומות להם : והמלות. כס מלות קדומות

המחברים והמורים הטוים כמו שמר לי, אכל זה : והם מן
 האותיות וכו'. ר"ל ונראה כי הוא מעבד במלאתה מחבבה,
 שגראה לשון מחובר מהמשה מולאים שהיטו מאדקדיקס.
 ואין כיה בעצם לא היה בכל מינה רק מעמלם אחת כש
 לא לא, או מדרגתם נאקוף או כסדרתם העון בלי תחון למישה
 והכל ממואל גברון, והאדם כסום עגור יאקוף יאסם
 כיונה, וע"כ ועכס בהכנסת לפדד הלבון כל וסעין :

הראיה

אל המוככם ולא יהיה כאן קדמות כלל להיות עיניו
 החבר בשאלה הזאת היא להראות פנים ולקרוב עוד אל הפכל
 אפשרות עיניו הפלגה שזכר הוא עצמו כבסוף,
 מן יאמר ארובו יתלחו בהקס כפלי מורה על היות השמות כפעיות
 לא הסכימות כמו שמתחייב מן המוסבר
 שהוא, זריו יגילו כי ימוס הימד התקופה אלא קבלתה, כמארס כי אין
 יתרון לבעל הלבון להימרה מלות
 למישה מלומדה. על מן הכיר המשותף הזה, כי בהסכרתו, קרן
 הקבלה כרוס למלות ואח אשר יבחר ע'
 לעיקר כונהו בעיניו הסגולה יקריב אליו :

גב אבל הם חדשות מוסכם עליהם וכו'. הטעה שאילו היו כעניות
 היו קדומות ממואלים הלוות מחלי

אמנין מן קולות בחון הרונה להורות על כונה משמעי, וכמקום
 אמרו רעב ואנכי יאמר הדור
דך משל לטון בקולו קול א', וכו', ויאל, וכמו שספרו על הכרעול
 כי כאשר ימות עלי חורב ימישה בחון
קול בקריאה התרעולה לבא גם היא להטעם עמו כבוד לו,
 ועל נהמת היונה יאמר ג"כ שהיא סימן לקריאה
עם זנה, אכל בהיות השמות מורכבות ומחוברות מן
 השמשים והפעלים והמלות שאין מולאים מחלי הדבור

כזה, כי לא יבצר מהם אשר יזמו להכזיבו מן הבא
 צידם מספרי דברי הימים בזמן הקדום הוא. גם
 לא היו נמנעים מלהלוק עליו גם בני אדם גם בני
 אים, כמו שמנימו שהיו בני עמו הובעים לחוה כדי
 להחבר עמו על עסקיהם, וכל שכן זולתם :

גב אלה דברים מקבילים וכו'. ר"ל שם
 היותם מקבילים הנם גם כן חזקים

ומיוסדים עמדתם הסגולה השלילית משיעית :

גב האתה רואה שהלשונות קדומות וכו'.

עם היות דעה מתוך נוהה ומס'.

לראיה החבר הפרושה על קיום החדוש שמתנו תולדה
 קיום לסוף עיקר מנמחו להוסיפי עם נדיבי כגולה
 עם אלהי הכהנים השאר בלשון עבר בעת הפלגה
 כמדובר, ראה המבד להדש טוב עעמו על מעשה
 בראשית שהסבירו קנים לראיהו הקודמת ועוד זה
 מוסבות כמו שיבא להשקיף המייה פקדום הסגולה.

עד כי גם כמדעו מתך אל יקל' אורו בהרפות וגדופים
 כאשר עשה לו על ככה הימן כ"ה במארו אזי רואה
 מתך מהתקן היהודי וכו'. כי יאיקוהו דבריו אלה
 הרבה מאד (כמו שכתבו סימן ל"ה), ועדיין אלאו
 רישומן יוכר. ועתה עם היות כי מתך ביופי כוונה

תחזינה עיניו, הנה הוא יולא לקראתו בשאלתו ובקשהו
 לאמר פנה אליו וחנני מענה לשון על השם השמות
 אשר נכלל עניינם כרהייתו הקודמת, הישגן קדומות
 לפי טבען אלא מהשבתך. ובעת הזאת אל תהן עייניך
 ביופי הראיות שכבר הבחתי על הדוש העולם וברטיבו
 עם מה שהשבעתי בנחמחות ונשך לחנהו פני הראות

כמדובר, הסב עייניך מנגדס שהם הרהיבונך להאמין
 שאין קדמות לעולם ומה ג"כ שאין השמות קדומות,
 הן עייניך במשפתה השמות וטבען מאד עממן, האם
 אחת מכיר בעניינם שהייה אפשרות הקדמות כדרך
 בעקבותם. וכן עם קדמותו שהייה בלי ספק
 כפניותו, שאף זה מוכחמות היו מהשכומים קדומים

אל המוככם ולא יהיה כאן קדמות כלל להיות עיניו
 החבר בשאלה הזאת היא להראות פנים ולקרוב עוד אל הפכל
 אפשרות עיניו הפלגה שזכר הוא עצמו כבסוף,
 מן יאמר ארובו יתלחו בהקס כפלי מורה על היות השמות כפעיות
 לא הסכימות כמו שמתחייב מן המוסבר
 שהוא, זריו יגילו כי ימוס הימד התקופה אלא קבלתה, כמארס כי אין
 יתרון לבעל הלבון להימרה מלות
 למישה מלומדה. על מן הכיר המשותף הזה, כי בהסכרתו, קרן
 הקבלה כרוס למלות ואח אשר יבחר ע'
 לעיקר כונהו בעיניו הסגולה יקריב אליו :

גב אבל הם חדשות מוסכם עליהם וכו'. הטעה שאילו היו כעניות

היו קדומות ממואלים הלוות מחלי
 אמנין מן קולות בחון הרונה להורות על כונה משמעי, וכמקום
 אמרו רעב ואנכי יאמר הדור
דך משל לטון בקולו קול א', וכו', ויאל, וכמו שספרו על הכרעול
 כי כאשר ימות עלי חורב ימישה בחון
קול בקריאה התרעולה לבא גם היא להטעם עמו כבוד לו,
 ועל נהמת היונה יאמר ג"כ שהיא סימן לקריאה
עם זנה, אכל בהיות השמות מורכבות ומחוברות מן
 השמשים והפעלים והמלות שאין מולאים מחלי הדבור

נה אמר החבר הראית בודה לשון מלבו, או שמעת עליו :
בו אמר הכוזרי לא ראיתי ולא שמעתי. ואין ספק "שהגיעו אליה (כ"א שהיה)
 בדור מהדורות, ולא היתה קודם לשון שהסכימו עליה מהסכמת עם
 מבלתי עם, על לשון מבלתי לשון :

אמר

קול יהודה

כאשר הם שם בזולה לחלטי, רק הכורס מן האומות
 הלוקחות ממזלזליהם בפנים מפנים שונים, ראייה ממע
 בחזקת מה על היותן מוסכמות :

נה הראית בודה לשון וכו'. הכונה למה
 תאמר שהלשונות מוסכמות, האם
 ראית או שמעת בודה לשון מלבו, זה ודאי לא ראית
 ולא שמעת. ואף ח"כ יכלה בדעתך שהלשונות חדשות
 מוסכס עליהם, הלא מה שהיה הוא שהיה ואין כל
 חדש החת השמש. ועם היות שכבר גילית פני הראות
 לדברך הקדומים, לא נעפרת מידי דורך הסרת כל
 הספק הזה ממעתי :

בו לא ראיתי ולא שמעתי ואין ספק וכו'.
 ר"ל עם היות שלא ראיתי ולא שמעתי עדיין
 אני אומר כי בלי ספק הגיעו אליה, ר"ל אל האם
 לשון אשר בדו מלכס, בדרור מהדורות, בזמן שהם
 היחה קודם לכן שום לשון שהסכימו עליה. והנחת
 הלשון אשר הגיעו אליה בדור מהדורות היתה
 מוסכמת עם מבלתי עם על לשון מבלתי
 לשון, ר"ל כי כל עם וקחו להם לשונות מכל
 אשר נכרו, ויהיה זה נקל אולם למה שעדיין לא
 היחה להם שום לשון להיותם עדיין חדשים בעולם.
 שאילו היחה להם מקדם לא היו מניחים אותה כדי
 לבדוד מלכס לשונות האחרות, כמו שעתה כדברך קן
 לשון על מה שסימנו. והנה אם שמעת בעסקך

אוצר נחמד

נה הראית בודה לשון מלבו. המגר חכה להמך
 נדכרים, ואמר לו מאמר שהנכר שאין
 סלשונות קדומות, לכה לא ונכחה מי הולידם ואמרו ברו,
 האם ראית עם אשר לשון עמו יעבוד אשר תגדל עליו מעודו,
 ויבדע לו לשון חדש יחמש בו : או שמעת עליו. האם
 שמעת דברכ הסו כבנים קדמויות :

בו לא ראיתי ולא שמעתי. אין כזה שום ספק. האם
 גוי יבט ועמם ויסירו שפתם לשונם בלי נדק.
פי עלבד פעולם בעולם כהכל יאודתה מוצר היותך גדול
 אשר יגיע להם, כי כל הספרים הנכתבים להם מאז היתה
 לגוי כן דברי חכמה, ודברי הימים מן קורא בהם, וסרי
 כולם יאבדו וכו' ומכ"כ הרב בעל קול יהודה ראיה זאת
 בשם הרלב"ג אשר קף הוא פנה להכריח הדור העולם מזה
 הלשונות נדקך זה : ואין ספק שהגיעו אליה. ר"ל הלשונות
 אשר לכל עם ועם, ודאי שיהיה עם מהו שגביעו אליהם :
 ולא היתה קודם לשון שהסכימו עליה וכו'. לא תאמר
 ששום לשונות מוסכס להם מאז והמציאו להם לשון חדש,
 אבל לא היה להם לשון כלל מן הלשונות אשר אל מוצאיהם
 שפה ככל האדם ואותם : מהסכמת עם מבלתי עם ולשון
 מבלתי לשון. עלומר לא היה מקדם להם לשונות חלוקות
 בעמים, וכל עם מוסכס להם לשון מוחלט כלשון המוסכס
 לשם אחר. אבל קודם להם היה אחד וזהו אמת לכולם,
 וזאת לשון הקודם מוסכס מאדם הראשון אשר רוח ס' דבר
ס נמדד לשון קודם והנחתו, כמ"ש ויקרא האדם שמו וכו',
 והאמר

אם שלא נראה ולא שמע בודה לשון מלבו הואיל ויש
 שעה לאחר שהוסכס על לשון מה, אין לך להקל בעסקי דורות ראשונים בעת היותם הסרים ממנה. ובנ"ל
 נכחו ואין ספק שהיה ברור וכו'. ואין הלך בכוונה. ויחכן לפרש אמרו מהסכמתם וכו' נקשר ומתקן
 לשלילה אקדמתו, כי יאמר שלא היחה קודם לכן לשון שהסכימו עליה מהסכמתם וכו' כמו שהיה ענין
 סכמתה זו בדור מהדורות על ספק, והכל יעלה לכוונה אחת. והנה זה כולו הולך מהלך שנילי דעת הרלב"ג
 בענין מספר מלחמותיו חלק פ' ס"ו, בחמתו כי לא יחכן שסימנו אותם בחמתו יחד לשמות לשונות
 אחר שלא יתכן שהיה שם סנה הניחא אל זה, וזהו מנוה מאד שיאמר שסימנו אותם מהאומות יחד
 נדבר נבטלה וכו', ועד שהלשונות לא הורגשו מעולם משהיה זה השני בזה הזמן הארוך אשר הועתק
 אליה קדומיו, ר"ל שיקומו ארשים יבטלי לשונם ויחדשו להם לשון אחר, כ"ש שאין ראיה זה מאד מה שיקרה
 מהספסד לאותם היות בזה הפעל, וזה כי שגזרו שחייבי נחמיהם שגזרו דורו ושיבדו הכורסי וספרים
 נחמיות ונתימיותם להשלים בעלי הכריחה החסרה להשירים אל ההללחה, אין ספק שהכלל לא יסכימו לבטל
 הלשון ולמעט הנועלה כספרים ההם מהבאים אחריהם, עכ"ל. והנה רוח ההשועה הואת הנמשכת מכה
 שאלה החבר היא מרחפת על פני ראיהו הקודמת בענין הפלגה, כי הבעד לא יעבד אליו רק הוא מסכים
 מאד לשארו ולקיימו. ולמדנו על פי דרכנו כי מאמר המורה שהיה כל הארץ שפה אחת אשר הוא לשון עבר
 וזאת הקדוש שעליו נאמר אברהם כמדובר, איננו בטעי רק מוסכס הסכים עליו אדם הראשון כדבר המורה
 פ' ל' מהחלק השלישי, בלמרו ומה שצריך שהדעתו ותחשודו עליו אמרו ויקרא האדם שמו וכו' למדו
 שהלשונות הסכמיות לא נעביעות כמו שכבר חשבו זה, ע"כ. ומה לך בן אדם כי השם העשין הסוב לאחור
 מלהלחין כי הכבר נבטלה שאלתו המכרחה העלה ג"כ ראיה נכונה על פי החדש על פי הדק אשר הכין לו
 סל"ג"כ נדבר שפתיים ענה ונכרה בספר מלחמותיו אל המקום אשר היחה שם הראות ארבעים
 נחמה. וזה כי אחרי אריותו ביושר משפס דרקי שהלשונות אינן נעביעות רק הסכמיות, כהני כי כבר יתייב
 פייסו הסכמיות קדומים ללשון נצמן, ואם היה להם לשון אחר קודם ויהי מתחייב בו גם כן מה שחייבו

לכר